

Pohlavní láska artwear

BcA. Agáta Molčanová

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ateliér Design oděvu
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **BcA. Agáta Molčanová**
Osobní číslo: **K15388**
Studijní program: **N8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design – Design oděvu**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **SEX-Artwear**

Zásady pro vypracování:

1. Teoretická část:

Prostudování a analýza dostupných materiálů a informací, obrazová příloha, vlastní závěry v minimálním textovém rozsahu 30 – 35 normostran. Řešení doplňte kresebnými návrhy v minimálním rozsahu 15 normostran. Konkrétní problematika: Zabývající se historií i současností tematiky sexuality a erotiky v módě i umění.

2. Praktická část:

Výtvarné zpracování a realizace finálních návrhů v počtu 10 – 12 modelů.

Konkretizace kolekce: Autorská kolekce reagující na výsledky získaných informací, které byly nabyté v teoretické části, tedy sexualitou, erotikou a intimitou. Teoretická a technická příprava projektu, sběr potřebných informací. Dokumentace realizace dle zadaných parametrů: moodboard, storyboard, skici s označením siluety, celkový náhled kolekce, barevnost, popis materiálů, technické nákresy modelů, technické opisy, střihové řešení, módní doplňky a styling kolekce, popis vybraného modelu určeného na komerční účely, postprodukce EXIT prezentace kolekce formou módní přehlídky. Práce musí být doplněná o dokumentační fotografie z procesu tvorby, módními fotografiemi, popřípadě krátkým promo-videem.

Rozsah práce: minimálně 45 normostran. Formát A4. Odevzdejte v 2 stejnopisech v pevné vazbě – (1 může být kroužková). Součástí předané písemné práce jsou i 2 vyhotovení

na CD-ROM. Na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte v minimálním počtu 10 kusů obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana.

Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách.

V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah diplomové práce: **minimálně 45 normostran**
Rozsah příloh: **minimálně 15 normostran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

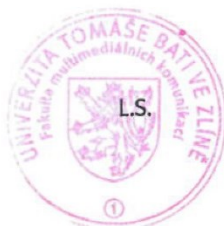
Seznam odborné literatury:

PAOLETTI, Jo Barraclough. *Sex and unisex: fashion, feminism, and the sexual revolution*. Bloomington. Indiana University Press 2015, 216 s. ISBN: 9780253015969.
WESTWOOD, Vivienne a Ian KELLY. *Vivienne Westwood*. New York. Picador 2015, 440 s. ISBN 1447254120.
MORUS. *Světové dějiny sexuality*. Vyd 1. Praha. Horizont, 1969, 288 s. ISBN 978-80-249-0887-8.
LIPOVETSKY, Gilles. *Říše pomíjivosti: móda a její úděl v moderních společnostech*. V českém jazyce vyd. 1. Praha. Prostor, 2002. Střed (Prostor). ISBN 80-7260-063-X.
MÁCHALOVÁ, Jana. *Budiž móda: průvodce dějinami módy 20. století*. Vyd. 1. Praha. Brána, 2012, 276 s. ISBN 978-80-7243-608-8.
MALINA, Jaroslav (ed.). *Kruh prstenu: světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti: v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy*. 1. vyd. Brno. Akademické nakladatelství CERM. 2007. 1216 s. ISBN 978-80-7204-493-1.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Art. Mária Štraneková, ArtD.**
Ateliér Design oděvu
Datum zadání diplomové práce: **3. října 2016**
Termín odevzdání diplomové práce: **13. května 2017**

Ve Zlíně dne 4. ledna 2017

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

MgA. Kristýna Petříčková
vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 5. května 2017

AGATA MOLČANOVÁ
Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy. Vysoká škola disertační práce nezveřejňuje, byla-li již zveřejněna jiným způsobem.

(2) Bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce požít na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

(4) Vysoká škola může odložit zveřejnění bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce nebo jejich částí, a to po dobu trvání překážky pro zveřejnění, nejdéle však na dobu 3 let. Informace o odložení zveřejnění musí být spolu s odůvodněním zveřejněna na stejném místě, kde jsou zveřejňovány bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, již se týká odklad zveřejnění podle věty první, jeden výtisk práce k uchování ministerstvu

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odprá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k vyšší výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V teoretické části diplomové práce se zaměřuji na lidskou sexualitu a její vliv na oděv. Část je věnována historii odívání a historii sexu a hledání spojitosti mezi těmito dvěma odvětvími. Můj výzkum je zaměřený na evropskou kulturu, ale zahrnula jsem i relevantní informace z částí Asie. Vzájemné ovlivňování a následné oděvní prvky, které fungují jako sexuální katalyzátory jsou ty hlavní momenty, kterým se věnuji pak následně i v praktické části diplomové práce. Moje kolekce "Pohlavní láska" má lidem jednoduše představit různé pohledy na sexualitu, vzrušení, fetišismus, deviace i genderové, dnes již, skoro neomezené hranice.

Klíčová slova:

sex, identita, intimita, fetiš, gender, krása, ošklivost, vášně, pravda, sexualita

ABSTRACT

Theoretical part of my master thesis is focused on human sexuality and its influence on clothing. Part is dedicated to the history of fashion, history of sexuality and sex and connection between those two. My research is focused on european culture, but I also included relevant information about parts of Asia. Mutual influences of sexuality and fashion and created elements in clothing, that works as sexual accelerator are most important moments that are included in the practical part of my masters thesis. Main aim of my "Sexual love" collection is to introduce different views on sexuality, sexual arousal, fetishism, deviation and, in this age almost borderless, gender.

Keywords:

sex, identity, intimacy, fetish, gender, beauty, ugliness, passion, truth, sexuality

Děkuji vedoucí ateliéru Mgr.art Márii Štranekové, Art.D za odborné vedení. A mé mamince za toleranci a podporu. Děkuji mému příteli za inspiraci. A také všem, jež se jakýmkoli způsobem podíleli na vzniku filozofie následující práce.

„Člověk v sexuálním životě v podstatě opakuje stále totéž, ale v podstatě ho k tomu žene touha po stále novém poznání.“

Joseph Babbitt Bashforth

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

OBSAH.....	9
ÚVOD.....	11
TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 SEX.....	13
1.1 SEXUALITA V HISTORII.....	15
1.2 SEXUALITA DNES.....	16
1.1.1 MASTURBACE.....	16
1.2.1 DEVIACE.....	17
1.2.2 PORNOGRAFIE.....	18
1.2.3 PROSTITUCE.....	20
1.2.3.1 Historie.....	21
1.2.3.2 Dnes.....	21
1.2.4 GENDER.....	22
1.2.5 FETIŠISMUS.....	22
1.2.6 ASEXUALITA.....	22
1.2.7 SEXUALITA A MORÁLKA.....	23
1.2.8 NÁBOŽENSTVÍ.....	24
1.2.9 POMPEJE.....	25
2 SEX V UMĚNÍ.....	28
2.1 HISTORIE.....	29
2.2 MODERNÍ UMĚNÍ.....	29
2.3 EROTICKÉ NÁMĚTY V UMĚNÍ A INSPIRACE.....	30
2.3.1 UMĚNÍ SHUNGY.....	32
3 SEX V MÓDĚ.....	34
3.1 HISTORIE.....	34
1.2 20. STOLETÍ A DNES.....	37
PRAKTICKÁ ČÁST.....	41
4 KOLEKCE POHLAVNÍ LÁSKA.....	42
4.1 MATERIÁLY.....	43
4.2 BAREVNOST.....	44
4.3 MODEL NO. 1.....	45
4.4 MODEL NO. 2 A NO. 3.....	46
4.5 MODEL NO. 4.....	47
4.6 MODEL NO. 5.....	48

4.7	MODEL NO. 6	49
4.8	MODEL NO. 7 A 8	50
4.9	MODEL NO. 9	51
4.10	MODEL NO. 10	52
4.11	MODEL NO. 11	53
4.12	MODEL NO. 12	54
4.13	MODEL NO. 13	55
4.14	MODEL NO. 14	56
4.15	MODEL NO. 15	57
4.16	MODEL NO. 16	58
5.1	TECHNICKÁ DOKUMENTACE	59
	PROJEKTOVÁ ČÁST	65
5	FOTOFOKUMENTACE	66
6	ZÁVĚR	78
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	79
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	81
	SEZNAM OBRÁZKŮ	82

ÚVOD

„Pohlavní láska! Kdo nepocítí při zvuku těchto dvou slov, jimiž zahrnuje moderní člověk dlouhou řadu nejsložitějších pocitů a úkonů, velikost tohoto zjevu, který má tak pevné a hluboké kořeny v živočišné povaze lidské jako potřeba výživy, ale vydal květy nade vše pestré a bohaté! Šediví učenci věnovali svůj život studiu pohlavní lásky a v tlustých svazcích snažili se postihnouti její závažnost a obsáhlost. Básníci všech věků a národů opěvovali rozličné její formy a později její sílu povznášející i vražednou. Spisovatelé v románech a povídkách popsali nám statisíce jejich příběhů pravdivých i vykouzlených fantasií, oplodněnou životem minulým i přítomným. Pohlavní láska činila z lidí hrdiny i zločince. A čím citlivost a mysl lidská stávaly se složitějšími, tím více láska, také již hluboce složitá rozlišená, zmocňovala se lidské společnosti, vedouc nejen v jednotlivých, nýbrž tu a tam i v celých třídách po jistou dobu až k posedlosti.“ Tento citát z roku 1925 z *Knihy Dějiny lásky I.* Od Dr. Hynka Záruby a Jiřího Votočka mne pobídnul k tomu, abych se v následujících měsících věnovala tématu sexuality s detailnějším probádáním spojitostí s uměním a módou. Název „pohlavní láska“ je příznačným příkladem toho, jak se v první polovině století přistupovalo k sexu. Je to část života neodmyslitelně spjaté s každým člověkem a naprosto neoddělitelné. Ať už reprodukčně či za potřebou uspokojení lidských pudů, sex se provozoval vždy, provozuje se a bude provozován. Po zkušenostech z historie víme, že není potřeba sexualitu popírat, ba naopak, pokud se přijme za svou a ze správné strany, je reálné, aby byly výsledky pozitivní. Já osobně ráda hledám spojitosti mezi různými odvětvími čehokoli. Spojení sexu, módy a umění pro mě představuje nespočet skrytých možností k nálezu detailů, jež mohou vysvětlit chování společnosti, důvod tvorby umělců nebo potřebu lidí se čím dál více odhalovat. Mým cílem není přijít na nové formy oděvu nebo střihové inovace, ale chci shrnout nabyté informace z historie, poučit se z nich a vytvořit jejich zrcadlo v módní autorské kolekci.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SEX

„Lidská sexualita je všudypřítomná. Ve své nadčasovosti univerzálnosti snese srovnání snad jedině s jídlem. Přijímání potravy však na rozdíl od sexu nebývá předmětem studu či pohoršení, obvykle se neskryvá, nezatajuje a neskandalizuje. Přitom jde v obou případech o ukájení těch nejzákladnějších potřeb – vegetativních jídlem a rozmnožovacích sexem.“¹

Radim Uzel jako jeden z českých představitelů teorie a praxe sexuality ji popisuje takto:

„Sexuálním životem žijí všichni lidé. Samozřejmě existují jedinci, kteří žijí v celoživotním celibátu a umírají, aniž by kdykoli měli pohlavní styk. Jejich počet se odhaduje asi na jednoho z tisíce. Jejich celoživotní absence soulože však neznamená, že se tito lidé nezabývali jinou formou sexuality, nebo pouhou erotickou představivostí. Sexualita je záležitostí tak každodenní a běžnou, že je často i srovnávána s běžnými fyziologickými potřebami: kyslíkem, jídlem, pitím a spánkem. Přitom se ovšem od těchto potřeb liší- sexuální abstinence není nesmrtelná. Bez kyslíku člověk vydrží sotva pár minut, bez tekutin a spánku několik dní, bez potravy třeba i několik týdnů. Bez sexu se dá celoživotně žít, přežije to člověk. Nepřežilo by to lidstvo.“²

Jeho názor je brán za všeobecnou pravdu. Většinou se drží klasických ověřených situací, ale čerpá i z historie:

„Naše současná sexuální morálka má své kořeny v židovsko-křesťanské kulturní tradici monogamního heterosexuálního partnerského svazku. Přísné morální zásady se však někdy dostávají do rozporu s některými biologickými vlastnostmi lidské sexuality.“³

Naproti tomu ale zastává také liberálnější názory na sexualitu, například týkající se „normálnosti“:

---

¹ HORÁK, Petr. *Sex a umění: pět výprav za erotickými motivy ve starších dějinách výtvarné kultury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015, s. 5. ISBN 978-80-7395-918-0.

² UZEL, Radim a Miroslav MITLÖHNER. *Vybrané otázky lidské sexuality: texty k sociální práci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 7. ISBN 978-80-7041-609-9.

³ UZEL, Radim a Miroslav MITLÖHNER. *Vybrané otázky lidské sexuality: texty k sociální práci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 7. ISBN 978-80-7041-609-9.

„Pokud pátráme po normách sexuálního chování, existuje jedno maximálně tolerantní kritérium, kde za normální je možno považovat každé chování, které konají lidé dobrovolně bez nátlaku, nepřináší nikomu se zúčastněných tělesnou nebo duševní újmu, nevzbuzuje veřejné pohoršení.“⁴

Když se však podíváme, jak sexualita působí na lidi a lidstvo v praxi, jak je ovlivňuje, je popis Petra Horáka uvěřitelnější:

*Vztah k současné západní společnosti k erotice je rozporuplný. Na jedné straně se na diváka z všudypřítomných obrazovek a reklamních panelů valí nesčetné šiky ženských ňader a hýždí, hrdinové televizních seriálů určených dětem sotva odrostlým mateřskému mléku se věnují činnostem, které bez špetky fantazie nelze chápat jinak, než jako bezprostřední předehru koitu – a podobných příkladů by bylo možné jmenovat bezpočet. Mohlo by se tudíž zdát, že doba je erotice úplně otevřená – a přeci tomu tak v jistých ohledech vůbec není.*⁵

Stejný princip spočívá v normálnosti, tedy nositelnosti módy. Oproti historickým obdobím to vypadá, že 21. století je nakloněno všemu, tedy neexistují téměř žádná tabu ohledně délky sukni, odkrývání určitých partií těla, ale i v siluetě je dnes běžné nepodléhat trendům. Hranice toho, co už není tolerováno, jsou daleko od toho, jak byly nastavovány v minulosti. Oděv je nositelný už tehdy, pokud člověk, nositel je se schopen v něm pohybovat, pokud jím neublíží sobě ani svému okolí a pokud morálně nepohoršuje okolí. Takto by to mělo fungovat, drželi bychom se této definice. Avšak je pak otázkou, kde jsou hranice. Hranice morálky, hranice normálnosti a kdo určuje, co je za danou hranicí. A jelikož lidé nejsou stejní a nemají stejné názory, pro každého je ta mez jinde. A s rozsahem, který nám dnešní doba nabízí je také přímo úměrný počet možných názorů. Díky tomu se však často setkáváme se střety zájmů a silného vzájemného nepochopení.

---

⁴ UZEL, Radim a Miroslav MITLÖHNER. *Vybrané otázky lidské sexuality: texty k sociální práci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 8. ISBN 978-80-7041-609-9.

⁵ HORÁK, Petr. *Sex a umění: pět výprav za erotickými motivy ve starších dějinách výtvarné kultury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-918-0.

1.1 Sexualita v historii

Petr Horák ve své knize *Sex a umění* píše, že

jde o nedílnou součást kultury, o důležitý aspekt historie, který bychom neměli přecházet taktním mlčením, pokud chceme k našim dějinám přistupovat co nejvíce komplexně. I přes všechny předsudky a navzdory obyčejnému studu. Převážně i proto, že erotično je ze své podstaty všude kolem nás a je všudypřítomné. ⁶A to, mimo jiné platí převážně pro výtvarné umění v průběhu celých dějin umění.

Dále Petr Horák se zmiňuje také například o homoerotických praktikách.

Ty jsou hojně doloženy mimo jiné v mnoha a mnoha spisech různých badatelů a spisovatelů. Uvádí příběh s básnířkou Sappfó, která žila na ostrově Lesbos (její životní příběh z ní učinil patronku ženské homosexuality). Tehdy její lesbické chování nebylo nijak odsuzováno, co však pohoršovali lidé, byla její upřímnost a emancipovanost. Dalším důkazem ženské homosexuality jsou nálezy starověkých pomůcek k ženské masturbaci, z nichž některé sloužily pro uspokojení dvou žen najednou. ⁷

Rozdíl dnešního smýšlení na sexualitu a erotiku minulých let, staletí i tisíciletí můžeme porovnat již v několikadílném díle Hynka Záruby a Jiřího Votočky z 20. let 20. století (1925-1927), kde se v prvním díle v předmluvě píše:

„Podáváme Vám, čtenářko čtenáři, knihu, kterou lidé starého světa pojmenují povážlivou, kterou my však považujeme za osvobozující. Řečí prostou, jasnou a srozumitelnou chceme Vám vylíčit vývoj pohlavních vztahů od pravěku až po dobu nejmodernější, chceme Vám v širokých rysech a na mnoha podrobnostech ukázat, jak vznikala pomalu a vyvíjela se pohlavní láska novodobá, romantická a individuální, a chceme nakonec i naznačiti pravděpodobný její vývoj další, pokusiti se z celkových vývojových směrnic lidstva a z dnešní situace odvoditi pravděpodobný řád pohlavních vztahů v nové společnosti, na jejímž revolučním prahu stojíme.“

Přesto, že je kniha stará téměř jedno století, je lehce rozpoznatelné, že se sex, neboli „pohlavní láska“, jak jej nazývají ve všech dílech sbírky, se od sebe neliší nijak extrémně. Ačkoli se svět rozvíjel ve všech různých odvětvích vědy a techniky a podobně, cesta proměny sexuality byla pomalejší ne-li

---

⁷ HORÁK, Petr. *Sex a umění: pět výprav za erotickými motivy ve starších dějinách výtvarné kultury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-918-0.

žádná. Svědčí o tom srovnání několika posledních staletí, kdy ještě v 19. století ještě stále ženské (ale i mužské tělo) nepotřebovalo být odhalováno, aby v protějšku vyvolalo chtíč a sexuální náklonnost.

„V míře mnohem větší než dnes stačila řeč náznaků – zavlnění látky, pohyb pentlí, pohled, a bylo-li přesto samo tělo výslovně připomenuto, pak rozhodně nebylo zapotřebí, aby bylo odhalováno s anatomicou důkladností, stačilo poodkryté předloktí, křivka šije nebo záblesk kotníku pod okrajem šatů, takže bezelstně nahá lýtka venkovských dívek, nepoutaná předpisy městské módy, doslova vyrážela dech.“⁸

1.2 Sexualita dnes

Jak již bylo napsáno, je znatelný rozdíl mezi vztahem k sexu, erotice i intimitě dnes, v moderní době a vztahem v pravěku, středověku a obecně v hlubší historii. Dnešní doba je snad nejvíce vulgární, ovšem to neznamená, že je naprosto otevřena vůči sexu.

„Rozhodně není problém jen v tom, že jde o téma pocíťované jako vysloveně „intimní“, a tedy nepříslušné k veřejné debatě. V „intimitě“ sexuality je totiž skryt podivný paradox: sex je současně jevem podléhajícím v míře až bezpříkladné veřejné kontrole. Intimita, privátnost je tak vlastně jen zdánlivá. Sex je hodnocen jako soukromá záležitost nikoli proto, aby byl chráněn před veřejnou kontrolou, ale právě proto, že je veřejně kontrole vystaven. Snad nejtěsněji je sexualita spojena právě s otázkou tabu, a tedy vysloveně veřejného faktu sociálního zákazu.“⁹

1.1.1 Masturbace

Sigmund Freud zahájil jednu ze svých přednášek větou: „Každý z nás někdy onanoval a kdo tvrdí, že ne, ten to dělá dodnes.“ Toto tvrzení, dovoluji si tvrdit, platí dodnes. Studie se velmi často sejdou v tom, že pro lidské tělo a jeho správnou fyzickou funkci je masturbace ku prospěchu. Mužům napomáhá při prevenci rakoviny prostaty, ženám například dokáže pomoci od potíží s premenstruačním syndromem. Je to navíc normálním součástí vývoje.

„Historie masturbace nebyla nijak růžová. Samotná činnost, teď už považovaná za nejen příjemnou, ale i prospěšnou, dříve platila za nemorální a život ohrožující hanbu. V očích společnosti z vás snadno

---

⁸ PETRBOK, Václav, ed. Sex a tabu v české kultuře 19. století. Praha: Academia, 1999, s. 9. ISBN 80-200-0685-0.

⁹ PETRBOK, Václav, ed. Sex a tabu v české kultuře 19. století. Praha: Academia, 1999, s. 7-8. ISBN 80-200-0685-0.

udělala zlého odporného člověka a navíc u okolí vzbudila obavy o vaše duševní zdraví. Velmi populární se později staly pomluvy o vysychání míchy nebo nadměrném chlupatění rukou následkem onanie, které tu s námi byly až do poměrně nedávné doby.“¹⁰

Zajímavost z historie je ženská nemoc jménem „hysterie“. Jejími příznaky byly deprese, únava, emoční nestabilita, úzkosti atd. Vibrátor byl vynalezen k její léčbě. Doktoři se snažili léčit hysterii ženským vzrušením a tím zahnat dané chmury. Pomocí určitých masáží léčili zákeřné nemoci. Avšak sexuální stimulace byla přijatelná jen tehdy, byla-li prováděná doktorem a za účelem léčby. Původně lékaři požívali k léčbě klasickou metodu, tedy vniknutí do ženského pohlavního orgánu penisem. Časem však přišli na možnost použít náhradu, budoucí vibrátor. Tato metoda později pronikla mezi veřejnost a brzy se produkt začal předvádět a prodávat v ženských časopisech.

Vibrátor, či nevibrující verze, tedy dildo, je však pomůckou, která má hlubokou historii svého vzniku.

„Nástroje, které vědci identifikovali právě jako ženská sexuální šidítka se objevují již na pravěkých jeskynních malbách. Oficiálně nejstarším umělým penisem je dvacetimetrový falus z mladší doby kamenné, odhadovaného stáří 30 000 let před Kristem. Nalezen byl v jeskyni Hohle Fels nedaleko německého Ulmu. Rovněž na starých stavbách a sochách na Indickém subkontinentu a v jihovýchodní Asii dochází k zobrazení předmětů, které pravděpodobně sloužily ke stejným účelům, k jakým se používají v dnešní době dilda a vibrátory. Také staré egyptské, čínské i další civilizace umělá mužská přirození znaly. První skutečně funkční a využívaná dilda se dělala většinou z kamene, mramoru, dřeva, slonoviny, kostí a dalšího materiálu, který byl natolik pevný, že mohlo docházet k penetraci, ale zároveň jej byl člověk schopný opracovat do požadovaného tvaru a velikosti.“¹¹

1.2.1 Deviace

Sexuální deviace jsou charakterizovány jako „impulzy, fantazie a praktiky, které jsou neobvyklé, úchylné a bizarní“. Podle této klasifikace mají splňovat tyto podmínky: jedinec opakovaně prožívá intenzivní sexuální touhy a fantazie týkající se neobvyklých objektů nebo aktivit, jedinec buď těmto touhám vyhoví, nebo je jimi citelně obtěžován, preference je přítomna nejméně šest měsíců. Všechny sexuální deviace pak můžeme rozdělit do dvou skupin: deviace v aktivitě (deviatio in modo) a deviace

---

¹⁰ VORÁLKOVÁ, Jitka. Masturbace. Www.kukatko.cz [online]. 2015 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.kukatko.cz/10-prekvapivych-zajimavosti-o-masturbaci/>

¹¹ KRAUS, Jozef. Historie vibratoru. Www.zeny.e15.cz [online]. 2015 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://zeny.e15.cz/clanek/laska-a-vztahy/historie-vibratoru-stara-jako-lidstvo-samo>

v objektu (*deviatio in objecto*). Méně známou úchytkou je například statuofilie, ta se projevuje erotickým zájmem o různé druhy soch.

„Sexuální chování každého člověka se jistě utváří v průběhu nitroděložního vývoje. [...] Výchovné vlivy na to působí jen velice omezeně, dokáží způsobit pouze, jak člověk se svou vrozenou sexuální úchytkou naloží a jak se s ní v průběhu života vypořádá.“¹²

1.2.2 Pornografie

Radim Uzel se ve své knize Vybrané otázky lidské sexuality o pornu vyjadřuje takto:

„Variabilita lidského sexuálního chování a nesmírná pružnost a nejednotnost sexuálních norem je příčinou toho, že jednotná definice pornografie je prakticky nemožná. Obecně se za pornografii považuje jakékoliv zobrazování sexuální aktivity (tj. mluveným a tištěným slovem, obrazem, jiným výtvozem nebo filmovým či elektronickým obrazením) za účelem vyvolání sexuálního vzrušení. Již z této obecné definice vyplývá, jak rozdílná mohou být kritéria k „vyvolání vzrušení“. Existují i tak extrémní stanoviska, které za pornografii považují i zobrazení nahého lidského těla. Určitý dispens dostávají takzvaná „umělecká díla“, přičemž i samotná definice tohoto „umění“ může být dosti vulgární.“¹³

Takovéto obecné shrnutí by se mohlo zdát jako všeobjímající problematiku pornografie. Jsou však známé také různorodé názory na porno. Valná většina lidí tento průmysl podporuje tím, že jej požívá. Další část jej zase provozuje, jiní na něm dosti vydělávají. Nejčastějším a nejběžnějším nesouhlasem s pornografií bývá důvod, kdy se nechají lidské pudy ohledně lásky a vztahů ovlivnit a omráčit právě tímto odvětvím fiktivních obrazů a scén. Na to pak navazuje nereálná představa o budoucím vztahu i lidských anatomických, fyzických možnostech. Jiným ze spektra nerealistické „lásky“ bývají romány z červené knihovny, eposy s hrdiny a také pohádky pro děti, kterými jsou zahrnovaní od útlého věku. Není tedy divu, že mají neuskutečnitelné požadavky a chťiče.

Jednou z bojujících skupin proti pornografii jsou antipornografické feministky.

---

¹² UZEL, Radim a Miroslav MITLÖHNER. *Vybrané otázky lidské sexuality: texty k sociální práci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 37. ISBN 978-80-7041-609-9.

¹³ UZEL, Radim a Miroslav MITLÖHNER. *Vybrané otázky lidské sexuality: texty k sociální práci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 50. ISBN 978-80-7041-609-9.

„Většina společnosti se pravděpodobně shodne na tom, že konzumace porna je privátní věcí a že je pornografie neslušná, ne-li rovnou zavrženíhodná záležitost. Je ale překvapující se dozvědět, z jakých pozic a jakými argumenty jednotlivé proudy feminismu na porno útočí. A také to, že přístup k pornografii se u různých odvětví feminismu dosti odlišuje. Radikální feministky usilují o naprostý zákaz pornografie – což je mimochodem jedna z mála otázek, v níž se shodnou s radikálně konzervativními názorovými proudy ve společnosti. Feministkám však existence pornografie nevadí z důvodu mravnosti a morálky, nýbrž proto, že porno podle nich diskriminuje ženy, ukazuje je v podřízeném postavení a v extrémních případech může být inspirací pro znásilnění. Jiné, umírněnější autorky naopak úplný zákaz pornografie nepožadují; tvrdí, že feminismus, potažmo společnost, by se měl zajímat spíše o aspekty, které s sebou existence porna přináší, zejména práva pornoherců a pornohereček a regulace přítomnosti pornografie ve veřejném prostoru.“¹⁴

Jestliže se někdo zastává názoru, že chtíč spojený s pornem je přirozený, je ve většině případech okolím označen za extravagantního, nemravného a sprostého člověka. A přitom je všeobecně známo, že sex je potřeba stejná jako například jídlo. Často je pornu vyčítáno, že v něm chybí cit, láska. Je přiřazování k těm nižším pudovým projevům. Ale pokud se jedná právě o již zmiňované jídlo, které si je člověk schopen užít a labužnický vychutnat skoro až s orgasmickými zážitky, nikdo omluvu, vysvětlení ani žádný pocit studu nevyžaduje.

V historii je příkladem „pornografie“ obraz Nahá Maja z 19. století, jeden z prvních takto odvážných aktů v umění, i třeba tím, že Goya jako jeden z hodně mála umělců zachytil ochlupení ohanbí. Modelka je si vědoma své nahoty a nestydí se. Reakce veřejnosti na tento obraz byla silná pobouřenost. Původně měl Nahou Maju přemalovat, ale to odmítl a proto přimaloval druhý nový obraz, Oblečenou Maju, který se předsadil před „nahý“ obraz například při konzervativní návštěvě, ale při bujarých akcích se majitel „nahým“ obrazem chlubil. Paradoxní je, že po téměř sto letech se Nahá Maja objevila na španělských poštovních známkách. Avšak takto ofrankované dopisy nesměly za hranice USA.

„Slovo Maja má ve španělštině také svůj význam – označovalo vášnivé ženy, v provokativním oblečení. Často byly z nižších vrstev, nosily pestré šaty s hlubokými výstřihy, odhalenými kotníky. Živily se pouličním prodejem všeho možného. Bohaté vrstvy se bavily tím, že napodobovaly jejich oblečení

---

¹⁴ HOLUBKOVÁ, Hana. O pornografii a feminismu. [www.zpravy.e15.cz](http://zpravy.e15.cz) [online]. 2011 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/pravo-a-byznys/o-pornografii-a-feminismu-730109>

*a chování při různých společenských a maškarních hrách. Podobné oblečení se nakonec stalo symbolem protestu proti nadvládě francouzské módy a dodnes z něj vychází španělský národní kroj.*¹⁵

1.2.3 Prostituce

Prostituce „kvete“ v každé době lidské historie.

V Byzanci v 6. století se dokonce stala manželkou císaře Justiniána právě žena lehkých mravů. V 8. století se na Západě pustil velmi horlivě do boje s prostitucí Karel Veliký. Cizoložství, smilstvo a prostituce byly v jeho zákoníku hned vedle sebe jako tři sexuální neřesti, které je třeba vyhladit. Prostituce přežila všechny výstřelky a tresty sexuální justice. Muži však nikdy postihováni nebyli, přesto že byli přistiženi in flagranti. Smyslem totiž nebylo uspokojování žen, nýbrž k potěšení mužů. V 15. století ve větších městech, jelikož policie nedokázala s pouliční prostitucí dostatečně vypořádat, snažili se alespoň o to, aby se prostitutky nemohly zaměřovat s počestnými občankami. Měly proto nařízený odlišný oděv, inspirovali se od starého Říma, kde prostitutky směly nosit pouze krátkou tuniku, kdežto ženy čestných mravů měly dlouhé tógy. Jelikož se ale v 15. století měnila móda už tak rychle, bylo tomu potřeba přizpůsobovat také předpisy.¹⁶

Obdobně se to střídalo, zakazovalo, porušovalo, schovávalo téměř až do dnes. Byl to stále se opakující podobný průběh.

„Sex byl za komunismu mnohem častější než dnes. Podle německých sociologů v bývalém "západním" Německu před rokem 1989 ekonomika rostla a lidé se zde těšili vyššímu životnímu standardu, zatímco ve "východním" bloku kvetl sex a promiskuita. Po pádu železné opony se lidé vrhli na obchod a peníze, takže intenzita sexuality poklesla na úroveň západních mocností. Podobně jako v Německu tomu bylo také v Česku. Po sametové revoluci se snížil počet sexuálních dobrodružství, nemanželských vztahů a zvýšil se věk prvního pohlavního styku. Lidé se však začali méně oddávat erotice také v partnerských vztazích. Po válce ve východním Německu ženy široce převyšovaly počet mužů v zemi a musely tedy nastoupit na jejich místo v zemědělství, průmyslu i úřadech. Brzy tak byly na mužích zcela nezávislé a mravy se uvolňovaly. A protože nebylo proč se v práci honit, lidé mysleli především na sex. V

---

¹⁵ Goya Francisco, Nahá Maja. www.slavneobrazy.cz/goya-francisco-naha-maja-ido-2269 [online]. [cit. 2016-12-22]. Dostupné z: <http://www.slavneobrazy.cz/goya-francisco-naha-maja-ido-2269>

¹⁶ MORUS. Světové dějiny sexuality. Vyd. 3., Přeložil Jiří STACH. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0887-8.

*západní části se ve srovnání s tím vrátily ženy na svá tradiční místa v domácnosti a muži do úřadů a továren.*¹⁷

1.2.3.1 Historie

*„Prostituce je známa z většiny rozvinutých kultur. V některých kulturách, například již v Babyloně, existovala i její posvátná forma. Starověký Řím prostituci strpěl mimo jiné s ohledem na situaci ženy, jejíž význam pro reprodukci byl díky adopci nižší a o to větší důraz byl kladen na její sexuální schopnosti - neuměla-li svého muže uspokojit, musel mít možnost hledat jinde. V Evropě 15. a 16. století se nevěstince vyskytovaly jako povolená a kontrolovaná součást městského života, využívaná muži všech sociálních vrstev. Prostituce byla vnímána jako jakási ochrana manželek, prostředek k omezování cizoložství. Od 17. st. však byly nevěstince zakazovány, částečně z obav před šířením chorob. Kinsey ve svých výzkumech v USA poloviny 20. st. zjistil, že 70 % mužů mělo zkušenosti s prostitutkou. Americký historik Thaddeus Russell v jedné ze svých knih postulují, že v období 2. poloviny 19. a 1. poloviny 20. století bylo prostitutkami prolomeno mnoho dobových tabu, které měly dohru v právech žen ve zbytku společnosti, např. být mimo domácnost sama, nošení barevného oblečení (viktoriánské období diktovalo ženám černou), apod. Těž dodává například, že kosmetický průmysl byl postaven kolem prostitutek, nebo že povolání provozované ženami, kdy poprvé v historii vydělávaly stejně nebo více než muži, bylo právě „nejstarší řemeslo“. Obdoba prostituce se objevuje i u člověku nejbližšího živočišného druhu, šimpanze bonobo, u kterého se běžně vyměňuje poskytnutí sexu samcům za kvalitní potravu.*¹⁸

1.2.3.2 Dnes

Dnešní sexuální promiskuita se dotýká většinové společnosti v různých sférách. Prostituce je dnes brána vcelku liberálně, převážně tehdy, řeší-li se ve spojení s ní lidské vztahy, rodina, partnerství. Různé instituce se snaží být nápomocno při problémech s tímto řemeslem. V mnoha zemích prostituce není legalizovaná, je k ní veden negativní postoj a je hodnocena jako amorální jev. Z právního

---

¹⁷ Sex byl za komunistů mnohem častější než dnes. www.novinky.cz [online]. 2006 [cit. 2016-12-22]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/100480-sex-byl-za-komunismu-mnohem-capejsi-nez-dnes.html>

¹⁸ Prostituce. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 - [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Prostituce>

hlediska však není trestná. Na jedné straně však převládá negativní názor vůči provozu, kdežto z druhého hlediska není vůle tak velká, aby se prostituce regulovala zákonem. Navíc je to obdobné jako s pornografií. Je potřeba si ale uvědomit, že i toto „zaměstnání“ lidem dává práci, za kterou jsou placeni. Existuje i pár případů, kteří provozují svou práci rádi a dokážou v tom najít zalíbení. Mají svá osobní pravidla, a pokud se jimi dokážou řídit, jsou schopni vést normální život i ten partnerský. Je otázkou, jak by svět vypadal, kdyby zákazníci přišli o možnosti svého uspokojení.

1.2.4 Gender

Termín „gender“ pochází z anglického slova, které znamená „rod“, živočišný i ten gramatický. V dnešní době je ale převážně používán jako označení rozdílů mezi ženským a mužským kulturním rozdělením (ne však tím biologickým). Problematika zahrnuje i nerovnosti ve společnosti mezi heterosexuály a menšinami z komunity LGBT.

1.2.5 Fetišismus

Mezi sexuální deviace, úchytky patří fetišismus. Je to asi ta nejrozšířenější verze. Dalo by se říci, že každý člověk na světě má svůj fetiš, nemusí se jednat ale jen o ten sexuální. Může to být jakási víra v magické vlastnosti věcí, ke kterým chováme nepřirozený zájem. Příklady jsou zde asi zbytečné, poněvadž pro každého je ten nadpřirozený předmět jistě něco jiného, osobního. Zajímavou úchytkou je statufolie, jež je jakýsi druh „nekrofilie“, vezmeme-li v potaz, že se cílem pro sexuální uspokojení stane nehybná socha. Již ve středověku se tvořilo spousty soch se ztopořeným penisem, je tedy možné že sloužil jako jakýsi nástroj k onanii pro ženy, ale i muže. Statuolog je milovníkem chladného a statického předmětu, který navíc nevydává ani žádné zvuky (proto srovnání s nekrofilii). Jiným názvem je také pygmalionismus, odvozeno od mýtu o bájném Pygmaliónu z Kypru, který si nechal vytvořit sochu a zamiloval se do ní. Na jeho prosbu pak bohyně Afrodita sochu oživila. Stejným námětem byl inspirován dramatik G.B.Shaw pro svou hru Pygmalion.

1.2.6 Asexualita

Oproti tomu všemu existují ve společnosti lidé, kteří nepocitují žádné sexuální ani pohlavní nutkání, uspokojení. Tento jev existuje již mnoho staletí, ale až nyní se mu věnuje patřičná pozornost.

„Asexualita popisuje absenci sexuální touhy nebo nevyjádřenou sexuální orientaci, případně obojí současně. Je odhadnuto, že až 3% veškeré populace spadá do tímto směrem orientované kategorie. Vznikla nová minikultura, která není totožná s celibátem. Nejedná se o povinné vzdání se sexuálního

života, ale o nevyvinutou potřebu a touhu po něm. Zásluhou počítačové techniky se v posledních letech zřetelně rozšiřuje hnutí asexuálně zaměřených osob, což jim usnadňuje hledání sobě rovných partnerů. Tito lidé o sobě říkají: „Ne, netrpíme chorobou, jen nechceme sex.“ Jedinec bez erotické náklonnosti k opačnému anebo i ke stejnému pohlaví sice odmítá sexuální hrátky, ale může se projevovat v plné citové hloubce. Sexuální touhy mohou vykazovat rozdílnost u jednotlivců – někteří nepociťují téměř žádnou erotickou potřebu, u jiných je povaha tak nevýrazná, že ji nevnímají. U mnohých se sexuální pudy projevují v podobě touhy po pouhém tělesném uvolnění sebeukájením. Jejich fantazie přitom zůstává zcela pasivní, není nasměrovaná na určitou osobu nebo na její pohlavní a tělesné znaky. Erotická přitažlivost není specifikovaná, zůstává nevnímána, což však nevylučuje žádost po genitálním prožitku slasti. Masturbace není neobvyklá, ale je oproštěna od chuti po sexu s partnerem.¹⁹

1.2.7 Sexualita a morálka

Téměř každý člověk a společnost vnímá velké rozdíly, které se objevují v chápání osobní intimity a tělesného studu. Avšak záleží to na spoustě aspektů, velkou roli hraje náboženství, geografie i historie. Jsou lidé, kteří jsou schopní být celý život nazí a nemají vůči tomu žádné předsudky ani nejsou v rozpacích. Ženy v jedné části světa mají permanentně obnažená ňadra, jinde je však pravidlo a zákon schovávat končetiny, dokonce i obličej. A takto to tam funguje po staletí stále (téměř) stejně. A když se vezme v úvahu i jen poslední století, neprodělala naše společnost změny převratných velikostí, i když se stále nějak mění a posouvá. Generace co generace jsou od sebe dosti rozdílné v různých názorech, ovšem sexualita zůstane ve svém jádru vždy sexualitou s neměnnými fakty.

Zabýváme-li se problémy sexu a morálky, nemůžeme opominout historické hledisko. Často zde slyšíme termín „sexuální revoluce“, která by snad měla objasnit nějaké prudké změny v chování člověka z hlediska sociálně-kulturního, snad dokonce i z hlediska biologického. Troufám si prohlásit, že sexuální revoluce je falešnou představou a mýtem naší postmoderní doby. Lidská sexualita se nevyvíjí revolučně, nýbrž je už po tisíciletí téměř trapně stejná. Pochybovače si dovoluji odkázat na nástěnné fresky v Pompejích, které neklamně svědčí o naprosto stabilních lidských sexuálních aktivitách trvajících již 1924 let, neboť právě tolik let uplynulo od chvíle, kdy byly tyto výjevy výbuchem Vesuvu

---

¹⁹ KUBÍK, Josef. Sexualita bez tabu. V Brumovicích: Carpe diem, 2010, s. 249. ISBN 978-80-87195-10-9.

dokonale konzervovány. Změnila se sice zobrazovací technika, ale svým obsahem se tyto nástěnné fresky v ničem neliší od současného porno-videa.²⁰

„Sexualita vykazuje i dnes výrazné transkulturální rozdíly. Tak v mnohých společnostech je homosexuální chování během dospívání přirozenou etapou normálního sexuálního vývoje a neznamena v pozdějším životě homosexuální preferenci. Zdá se, že asi třetina až polovina kultur ji více nebo méně připouští. Ve všech společnostech je ženská homosexualita více akceptovaná než mužská. Také homosexuální prvky jsou více zastoupeny v normálním chování ženy a muže. Co je a co není normální, je do značné míry určeno kulturní tradicí.“²¹

1.2.8 Náboženství

V druhé polovině 19. století americký reverend Sylvester Graham vynalezl grahamové pečivo. Ne však za účelem zdravějšího dietního druhu pečiva, nýbrž proto, že chtěl zabránit dospívajícím chlapcům pomocí této „pochoutky“ bez chuti a suché struktury tehdy zavrhanému sebeukájení. V té době se domnívali, že je to nemoc a je potřeba tento pocit z těla vyhnat. Grahamové pečivo měla být prevence. Obdobný případ je příběh o corn flakesech, kdy John Kellog měl obrovskou averzi k sexu a všemu s tím spojené, že doporučoval si místo sladkých pochutin pojídat kukuřičné lupínky. To mělo lidi vyvést z domovů a zabránit jim tak provozovat sex.

K takovýmto přesvědčením lidé docházeli mnohdy z důvodu, že věřili, že sex je „nečistý akt“. Je špatné v něm shledávat potěšení a dokonce si jej užívat. V mnoha náboženstvích je sex prováděn jen za účelem rozmnožovacím nebo jen pro vydání sexuální energii (to je častěji dovolováno jen mužům).

„Vztah sexuality a náboženství má dva zrcadlové aspekty. První vypovídá o tom, jak náboženství ovlivňuje sexuální chování lidí: náboženství spoluvytváří společenské normy, a dokonce i člověk, který se považuje za nevěřícího, se nikdy nevymaní ze své kultury. Druhý aspekt je možná ještě zajímavější. Jeho podstatou je, jak se sexualita promítá do samotných náboženských představ. Americký religionista B. Z. Goldberg vyslovuje v knize Sex v náboženství (1970) hypotézu, že erotika se na utváření náboženských mýtů podílí daleko víc, než se obecně soudí. Některé africké kmeny provádějí tzv. falické tance. Jde o rituály, které symbolizují dvě fáze pohlavního styku zvířat či lidí: námluvy

---

²⁰ UZEL, Radim. Sex a morálka. Www.medicina.cz [online]. 2015 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://medicina.cz/clanky/5560/34/Sex-a-moralka/>

²¹ HÖSCHL, Cyril a Jiří MACHALICKÝ. Eros v evropské grafice v průběhu staletí. Praha: Sdružení českých umělců grafiků Hollar, 1999, s. 14. ISBN 80-902405-1-8.

obou pohlavních partnerů, nezřídka spojené s neobvyklým exhibicionismem, a rituální koitus, který je oslavou plodnosti a zázračné síly přírody. V římských domech stály plastiky boha svatby, soulože a manželské plodnosti (Mutunus Tutunus). Na jeho erigovaný úd se o svatební noci posadila nevěsta, aby bohu sňatku poslušně obětovala své panenství. Tento rituál symbolické soulože musel předcházet vlastnímu styku s manželem. V čem tedy spočívá tajemné spojení mezi náboženstvím a sexualitou? Proč je Bůh téměř vždy mužského pohlaví? Měl by žít zbožný věřící v monogamii, nebo polygamii? Není tělesné milování hříchem? Sexuálně utvářený je obraz člověka i představy o jeho vykoupení. V některých náboženstvích mohou dosáhnout spásy pouze muži. Takřka všechna náboženství barvitě líčí mystickou sílu svádění a varují před ní. Hlavním viníkem je téměř vždy žena. Pro západního člověka je nejznámější příběh o Adamovi a Evě. Po stvoření světa zakázal Bůh člověku jíst ze stromu poznání uprostřed rajske zahrady. Lstivý had však přemluvil ženu, aby Božího příkazu nedbala: "Žena viděla, že je to strom s plody dobrými k jídlu, lákavý pro oči, strom slibující vševědoucnost. Vzala tedy z jeho plodů a jedla, dala také svému muži, který byl s ní, a on též jedl. Oběma se otevřely oči: poznali, že jsou nahí." "Jahvistický příběh o pádu prvního lidského páru byl později v talmudu a kabale glosován eroticko-mystickým způsobem, zvláště když v biblickém příběhu je použita řada sexuálních symbolů," vysvětluje německý historik Gerhard Bellinger v knize *Sexualita v náboženstvích světa* (1993). "Had jako falický symbol, slovo ‚poznat‘ jako opis pro ‚souložit‘, nahota a neexistence studu před pádem a stud z nahoty po něm, porodní bolesti jako trest pro ženu atd." Nebezpečnost svádění důvěrně líčí i východní náboženství. Džinismus (jedno z indických náboženství) varuje mnichy zavázané k cudnosti před nebezpečím kontaktu se ženami: žena je příčinou všech hříšných skutků, působí světu utrpení. Jelikož ženy jsou největším pokušením, nesmí mnich se ženou mluvit, dívat se na ni, bavit se s ní, nedejbože vykonávat její práci. To, že ve světových náboženstvích nejsou muži a ženy stejně oceňováni, není náhoda. Drtivá většina vůdců světových náboženství jsou muži. Na příslušnice něžného pohlaví se hledí s nedůvěrou, protože jsou hříšnice či svědkyně "apriorně dobrých" mužů.²²

1.2.9 Pompeje

Příběh o historii o Pompejích jsem si vybrala jako zástupce vztahu a otevřeného vnímání sexuality v minulosti. Obdobné to bylo například i v Řecku, Egyptě atd. Jde o to, že lidé kdysi neměli takové

---

²² Sex a náboženství. Www.avalon.cz [online]. 2015 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: http://avalon.wz.cz/Dusevni_rust/Sexanabozenstvi.htm

předsudky, jež jsme si v dnešní době uměle vytvořili sami. Je to důkaz o tom, že je možné, aby se lidé tohoto tématu a životní součástí přestali bát.

„Mnoho lidí si spojuje Pompeje hlavně s katastrofální vulkanickou erupcí sopky Etny v roce 79, která usmrtila kolem 16 tisíc lidí a jejíž silná vrstva popela zakonzervovalo město a jeho budovy na mnoho století. Jenže před touto katastrofou byly Pompeje také městem, kde kvetla prostituce a jehož každodenní život byl sexem doslova prosycen. Pompeje jako první údajně objevil už na konci 16. století architekt Domenico Fontana, který když odkryl první erotické fresky, tak je raději zase rychle zakryl. Trvalo pak dalších 150 let, než archeologové začali postupně odkrývat tajemství starověkého města, a nestačili se divit. Na první pohled to vypadalo, že Pompeje byly jeden velký nevěstinec. Archeologové tu odkryli celkem 35 budov, které se jevily jako vykřičené domy. Při tehdejších desetitisícovém počtu obyvatel města tak na 286 lidí, či lépe řečeno 71 mužů, připadal jeden bordel. Ten největší zvaný Lunapare měl 10 pokojů. Každý pokoj byl nejen vybaven kamennou postelí s matrací, na níž prostitutka obšťastňovala svého zákazníka, ale byl rovněž vyzdoben erotickými malbami, které zobrazovaly různé pozice při pohlavním styku. Zda sloužily jako reklama rozmanitých sexuálních služeb či k posílení sexuální rozkoše, je otázkou. Ještě zajímavější jsou nápisy, které tu návštěvníci bordelu v každém z pokojů po sobě zanechali. Obsahují třeba věty jako: „Šukal jsem zde hodně dívek.“ „Šťastný hochu, dobře pícháš.“ Všechna tahle graffitti sama o sobě vyprávějí příběhy, neboť různí autoři odpovídají jeden druhému a sdělují si otevřeně své postřehy a zážitky, přičemž neváhají dotyčné i sebe sama jmenovat. Erotické umění a sexuální symboly se však zdaleka neomezily jen na nevěstince, ale bylo jimi prostoupeno celé město a prakticky každá domácnost. Všudypřítomnost erotické tematiky, která si v ničem nezdala se současnou pornografií, naznačuje, že sexuální zvyklosti starověkých Římanů byly v té době o mnoho liberálnější, než jsou v dnešní době. O tom ostatně svědčí všechny pokusy tyto erotické malby v pozdějších staletích zakrýt. Tak například freska znázorňující boha sexu a plodnosti Priapa s extrémně zvětšeným penisem byla zatřena omítkou a světlo světa spatřila jen díky velkému množství dešťových srážek v roce 1998. Když v roce 1819 neapolsko-sicilský král Ferdinand I. navštívil se svojí ženou a dcerou výstavu o Pompejích v Národním muzeu, byl tak zaskočen erotickými uměleckými pracemi, že vydal příkaz je okamžitě ukryt do tajného kabinetu, kam mohou vstoupit jen lidé zralého věku a dobrých mravů. Střídavě se tak tyhle artefakty zpřístupňovaly a zase znepřístupňovaly, až se na téměř 100 let daly pod zámek. Na krátkou dobu se otevřely veřejnosti koncem 60. let v době sexuální revoluce a pak až na prahu nového milénia. Nezletilí návštěvníci je dnes mohou zhlédnout jen v přítomnosti zákonných zástupců nebo s jejich písemným svolením. Přitom starověké Pompeje se v otázkách sexu nijak nežinýrovaly. Vždyť i na stěnách soudního dvoru stály vyryté nápisy, které hlásaly: „Pokud hledáte něžnou lásku v tomto městě, vězte, že tady jsou

všechna děvčata velmi přátelská.“ Další nápisy zase sdělují informace o cenách za různé erotické služby, pohybující se od jednoho až dvou zlatáků až po několik sesterciů, přičemž ta nejlevnější prostitutka nestála víc než jeden bochník chleba nebo půl litru vína. V tomto směru byly Pompeje sexuálním rájem, neboť ve srovnání s jinými částmi římského impéria byly zde erotické služby vůbec nejlevnější. Život prostitutek byl však zřejmě o mnoho smutnější, než prozrazují erotické malby. Pokoje, v nichž lehké děvy pracovaly, byly malé, stísněné kóje bez oken, oddělené od předsíně jen textilními závěsy. Mnohé nevěstky byly otrokyněmi dovezenými z Orientu a Řecka. Tyhle ženy neměly žádné jiné možnosti pracovního uplatnění. Neslušné nápisy a malby prozrazující uvolněnost tehdejších mravů vedly ke zkazkám o „Božím trestu“ seslaném na Pompeje. Jenže Pompeje se v tomto nijak neodlišovaly od jiných antických měst. Doplatily spíš na to, že stály v blízkosti činné sopky a že nevěnovaly dostatečnou pozornost jejím varovným signálům. Zřejmě se věnovaly jiným záležitostem.“²³

---

²³ Hříšné Pompeje, všude přítomné bordely a samá pornografie. www.extrastory.cz [online]. 2014 [cit. 2016-11-22]. Dostupné z: <http://extrastory.cz/hrisne-pompeje-vsude-bordely-a-sama-pornografie.html>

2 SEX V UMĚNÍ

Sex, erotika, láska, nahota, chtíč, vášně přitažlivost, to vše a spousta dalších věcí na toto téma je od prvních, prehistorických dob až po současnost v umělecké tvorbě jedním z předních témat. Bez této inspirace by snad ani nikdo neriskoval, o nic neusiloval, netoužil a nebyl by ani ten prvotní důvod ohromit novou myšlenkou, která bude mít patřičnou sílu, překvapení, tajemství a cit. Bez oné všudypřítomné sexuality, intimity, erotiky si snad ani nejde představit žádnou činnost, kterou člověk vykonává. Tím více je žádaná v oblastech umění a rozšiřuje se i její význam. Ačkoli i v umění záleží na citu a emocích, stále je občas usměrňuje rozum.

„Sex sám o sobě není vůbec vulgární. Je naprosto přirozený. Nesnáším sprostotu a nízkost, oplzlé fóry nad pivem. Hluboce ctím lásku a intimitu. Přesto se chci k sexualitě samotné a zejména k vyobrazením soulože vyjádřit ještě takto. Nejsou přírodní společnosti svojí otevřeností svým způsobem sympatické? Vybavuje se mi výjev z filmu Tanec s vlky. Jak Kevin Costner leží ve stanu a jeho rudý přítel tam bez ostychu souloží se svojí ženou... Obdivuju hinduistické stély, hluboké porozumění univerzálnímu vesmírnému principu v symbolickém vyjádření Kosmického tance. Domnívám se, že vztah mužů k ženám ovlivňuje více chování otců k matkám než tvrdost cenzury pornografie. Osobní víra každého z nás obdařuje svými dary, tajemstvími i okovy.“²⁴

„Výtvarné umění napříč dějinami nepochybně odráží věčné a základní motivace živé přírody: obranné/válečné výjevy/včetně teritoriálních/krajiny/a potřeby autorit/náboženské motivy, portréty vůdců/, reprodukční/erotické a sexuální motivy, pečovatelské motivy/a alimentární/lovecké a rurální motivy zátiší/. Všechna tato mohutná puzení jsou pro přežití živých tvorů rovnocenně důležitá. Od doby Sigmunda Freuda se sice má za to, že základní hnací silou i zdrojem valné většiny útrap lidského pokolení je libido, avšak i psychoanalýza se v dílech Freudových následovníků rozdělila ve svém důrazu jen na ten či onen „pud“.[...]Není snad umělce, který by se dokázal ubránit puzení/či pokušení/exhibovat to, co jinak bývá neintimnější a nejskrytější věcí každého jednotlivce. [...]Snad nikde nestojí krása a odpudivost tak blízko při sobě jako zde.“²⁵

---

²⁴ Pohlavní sex v umění. www.jankarpisek.cz [online]. 2015 [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <http://www.jankarpisek.cz/art-icles/pohlavni-sex-v-umeni.html>

²⁵ HÖSCHL, Cyril a Jiří MACHALICKÝ. *Eros v evropské grafice v průběhu staletí*. Praha: Sdružení českých umělců grafiků Hollar, 1999, s. 7-8. ISBN 80-902405-1-8.

2.1 Historie

„Otázka lásky a erotiky v umění souvisí s různými dobovými filozofickými proudy, s mírou názorové svobody, oproštění od náboženského dogmatismu, s rozvojem a převládnutím, nebo naopak potlačení individualismu. V některých epochách a také v některých oblastech světa se erotika potlačovala nebo byla téměř vymaána z uměleckého projevu. Přesto však vždy prostupovala na povrch alespoň ze spodních vrstev. Někdy jen v nejvážnější podobě, spojené výhradně s hlubokým citem, vyjádřena náznaky a symboly. Často pouze zastřeně, takže se zjevila jen inteligentnímu a pozornému divákovi, který byl schopen poodhalit skrytá tajemství. Tím se však stává kultivované a rafinované umění vzrušivějším, tajuplnějším a záhadnějším. [...] Erotika však pronikla i do umění menších a lokálnějších malířů nebo grafiků často v prvoplánové podobě. Někdy je nadužíváním, přílišným rozmělněním, bezduchou naivitou a přímočarou jednoduchostí degradována a může vzbuzovat pouhou nudu.“²⁶

2.2 Moderní umění

„Úloha erotiky se nezmenšuje ani v poválečném období, kdy proniká například do pop-artu, hyperrealismu nebo do nové vlny fotografie. Pro naše století platí, stejně jako pro minulé, že se hodnota obrazu, kreseb, grafických listů, soch nebo fotografií s erotickým podtextem pohybuje na nejruznějších případech, klesá hluboko pod pomyslnou laťku ohraničující oblast umění a jindy vystupuje až na nejvyšší příčky. Působení erotiky na nejruznější tvůrčí oblasti, k nimž se v druhé polovině století postupně připojily televize, happeningy, instalace či videoart, samozřejmě neustále trvá a často narůstá. V posledních letech překračuje všechny dříve myslitelné hranice. S uměleckým výrazem úzce souvisí drsnost určitých situací, mnohdy odhalujících hlubiny zraňované lidské duše. V názorově roztržité a nejisté době se ruší všchena dosavadní tabu. Při tom všem se však často zachovává až nezvyklá křehkost, jemnost, ohleduplnost a citlivost projevu.“²⁷

---

²⁶ HÖSCHL, Cyril a Jiří MACHALICKÝ. *Eros v evropské grafice v průběhu staletí*. Praha: Sdružení českých umělců grafiků Hollar, 1999, s. 17-18. ISBN 80-902405-1-8.

²⁷ HÖSCHL, Cyril a Jiří MACHALICKÝ. *Eros v evropské grafice v průběhu staletí*. Praha: Sdružení českých umělců grafiků Hollar, 1999, s. 22-23. ISBN 80-902405-1-8.

2.3 Erotické náměty v umění a inspirace

„Již od prehistorie všechny umělecké artefakty provázela erotická tematika. Keramika byla hojně dekorovaná erotickými náměty a informacemi o kultuře a životě lidí. Mimo jiné, tento druh záznamu je hlavním dochovaným důkazovým materiálem pro studie o formě sexuality tehdejších lidí. Patriarchální řecká společnost poskytovala pro ženské zastoupení malý prostor, ženy v řeckých erotických scénách byly obvykle prostitutky nebo bohyně. Etruské sarkofágy mnohdy zachycovaly muže a ženu společně jako pár a pro výzdobu na etruských hrobkách byly někdy typické malby zachycující otevřeně nebo skrytě sexuální činnost. Mezi bohatou erotickou kulturou Římanů patřil humorný prvek v podobě mužích postižených věčnou erekcí. Homosexuální náměty byly obvyklé, například znázorněné dva mužské páry při sexuálním aktu na misce, to se vyrábělo ve velkém. Ve středověku se nahé lidské tělo zobrazovalo spíše jen ve spojení s hříchem. Sex byl obklopen pocitem viny. Symbolismus se tedy objevoval ve spojení s nahotou v poněkud nevábné estetice, například ropucha zakusující se do genitálií nebo hadi kousající do prsou. Zhřešení Adama a Evy bylo tedy příznačným a lákavým tématem jak sexualitu propagovat jako hřích. V tomto období se Evropa téměř o sexuální tematiku nezajímala, umění ovládalo křesťansko-židovské sexuální tabu. Kdežto v Indii dosáhlo erotické umění takového rozvoje jako nikdy předtím a s největší pravděpodobností ani nebude překonán. Dokazuje se to v Kámasútře, kde je neomezené líčení milostných poloh, nebo v pozdějším věku postavením chrámů v Khajuraho, které bylo ozdobené sousošími provozující pohlavní styk, sex atd. Tyto hinduistické sochy jsou nejznámějším a nejzřetelnějším příkladem erotického umění všech dob. V renesanci, takzvaném zlatém věku, se umělci vraceli od středověké prudérnosti k antickým ideálům a tedy i náměty byly obdobné. Sochařské umění bylo velmi ceněné a objednávané do chrámů a veřejných prostranství. Slavné Zrození Venuše od Botticelliho měl být údajně humanistický námět, ovšem když se na něj detailně podíváme dnes, je zřejmé, že tento výjev podněcuje v člověku erotické myšlenky. Spousty takovýchto vyobrazení vypadají jako skryté vychutnávání sexuálního vzrušení. V době gotické maloval vizionářské obrazy na náboženská témata Bosch a dokázal nahé postavy vyzobrazit v hříšných pozicích tak odpudivě, že byl i přes množství nahoty a erotiky trpěn i podporován církevními hodnostáři. V 17. století Bernini vytvořil pro církvi teatrální a vysoce iluzionistické dílo Extázi svaté Terezie. Popisující vidění světice spíše orgastické než posvátné a dokázalo, že erotismus má své místo v umění i po protireformaci. Anebo Caravaggio zase zakomponoval homoerotismus do svých ztvárnění pubescentních chlapců. V Japonsku v této době dosáhla tradice shunga svého vrcholu. Věnovali se mu tam téměř všichni umělci i v době, kdy to bylo postihováno trestem a silně zakazováno. V době rokoka hrál erotismus hlavní roli, zejména u francouzských umělců Bou-

chera a Fragonarda. Fragonardův obraz Šťastné náhody houpačky zachycuje typického aristokratického prostopášníka. Volnomyšlenkářská tradice vyvrcholila v díle markýze de Sade, jež podrobně popisovalo možnosti sexuální nevázanosti a naprosté bezhraničnosti. Realistický kult lásky objevující se v poezii a opěvující vášnivé vztahy, znázorňoval erotismus, který se asi nejzřetelněji objevuje ve výtvarném umění. Géricault a Flandrin oslavovali pozemskou smyslnost emocionálně a expresivně a tyto kvality později ovlivnily umění 19. století. Přeměny třídního složení, urbanizace a realističtější umělecké hnutí se odráželo v chování a vnímání společnosti. Skandální obraz Snídaně v trávě od Édouarda Maneta, který realisticky ztvárnil nahé postavy v krajině, šokoval upjatou pařížskou morálku. Na to šokoval podruhé s portrétem Olympie, který vyjadřoval nevázaný sexuální život pod rouškou „spořádané“ společnosti. Nahá krása vyzývavě hledící přímo na diváka byla většinou považována za prostitutku. V té době byla vynalezena daguerrotypie a rodí se fotografické umění, v jehož rámci vznikají také první erotické fotografie odhalující s nevyumělkovanou jednoduchostí ženskou nahotu a krásu. Nejotevřenější erotismus se objevil se symbolismem na konci století. Baron Richard von Krafft-Ebing publikoval v roce 1886 své dílo *Psychopathia sexualis*, v němž představil typologii sexuální identity a chování, jež bylo konečně více racionální. Baudelairovy *Květy zla* představující nejdůležitější dílo symbolismu, bylo kvůli své dekadenci a erotismu důvodem k cenzuře a zákazu vydání. Umělci jako Munch, Schiele, Hodler a Puvis de Chavannes byl erotismus prostředníkem k dokonalému vyjádření různých metafor. Symbolismus a jeho erotický obsah silně ovlivnily 20. století. Erotické náměty často používal Rodin, modernisté jako Matisse i Picasso reinterpretovali nahotu. Německý expresionismus byl přímým nástupcem symbolismu, Schieleho divoká, posedlá sexualita však nabrala větší intenzitu. Do dvacátých let 20. století opsalo umění kruh, Modiglianiho klasikou inspirované akty koexistovaly s hrubě realistickým ztvárněním *Nové věčnosti*. Degas i Renoir měli rádi rušný pařížský život, ovšem Degas si velmi oblíbil divadlo a balet, postupně se přesunul z hlediště do zákulisí, kde zachycoval tanečnice v pozicích, při kterých byly velmi spoře oděné a mnohdy ve společnosti pánů, jež za nimi chodili na „noční námluvy“. Dvacáté století se stávalo svědkem bouřlivé proměny kulturních postojů v sexualitě v umění. Román *Svobodná dívka* od Victora Margueritta byl příkladným pro uvolněné mravy. Tamara de Lempicka zachycovala módní postavy uvolněného nočního života a stala se tak ilustrátorkou moderní ženy dvacátých let. Také filmový průmysl improvizoval s nahotou, herečky se objevovaly čím dál více ve sporých a odvážných kostýmech. Možná nejvýznamější roli pro surrealistické hnutí sehrál Freudův důraz na sexualitu. Salvador Dalí i Hans Bellmer považovali explicitně erotické zobrazování za zásadní pro osobní výraz. Dalího *Velký Masturbátor* představuje jeho typické polymorfní tvarosloví a sexuálně nabitý, psychoanalytický námět. Po válce se prohloubil zájem o zkoumání lidské sexuality. Alfred Kinsey publikoval

průkopnické studie *Sexuální chování muže* a *Sexuální chování ženy*. Výsledky jeho bádání byly šokující, neboť přinesly obraz skutečného sexuálního. Bylo to více experimentátorské a zcela se vymykající tehdejší představám společnosti a i o tom, co byla schopna si přiznat. Ale i abstraktní umělci se sexualitě věnovali, například Marcel Duchamp to vyjádřil ztvárněním *Ženského fíkového listu*. V padesátých letech se do umění dostala populární kultura a i díky erotice se z ní stal nepřehlédnutelný fenomén. Například číslo *Playboye* s uměleckými fotografiemi nahé Marilyn Monroe se svou vizí stalo pro moderní společnost oproštěnou od sexuální represe naprostou mezinárodní senzací. A také filmoví režiséři, zástupcem může být Federico Fellini se svým skandálním filmem *Sladký život*, v němž líčí nevázané, sexem nabitě dobrodružství všemožné smetánky, se k sexualitě stavěli velmi otevřeně a pozitivně. To vše předznamenávalo nadcházející sexuální revoluci. Ta znamenala především opět změnu postojů. To, co bylo na sexuální revoluci opravdu revoluční, byla ochota lidí o sexu otevřeně diskutovat. Všechny změny šedesátých let, včetně orální antikoncepce, pochopitelně nezůstaly stranou sféry umění. Pop art po celém světě sexu zneužíval a Martial Rayse v Evropě a Tom Wesselmann v USA na to svými díly upozorňovali. Picasso, ačkoli zástupce starší generace, také pracoval se sexuálními, erotickými a intimními tématy z osobních a emocionálních pohnutek. V sedmdesátých letech začal vzestup feminismu neboli ženské hnutí. Ve výtvarném umění vládl pluralismus. Sílicí řady vlivných umělkyně jako Louise Bourgeoisová pomocí uměleckých prostředků zkoumaly uplatnění ženské sexuální role. Od populární hudby přes film po malbu a plastiku tvoří erotika a sexualita nedílnou součást dnešní mezinárodní kultur navzdory průběžnému a opakujícímu odporu ze strany různých náboženství a různých organizovaných hnutí.²⁸

Tímto shrnutím je možné nahlédnout do mysli lidí, kteří v dané době a v daném místě žili. Ale také k tomu, jak na to nahlíželi pozorovatelé, v tomto případě umělci. Způsobem, jakým pak sexualitu, nahotu a erotická témata zpracovávali je odrazem jejich tehdejší mentality.

2.3.1 Umění Shungy

Japonské slovo „shunga“ znamená v češtině „jaro“, co může být eufemismem pro sex. Je všeobecně známo, že Japonci mají k erotice velmi blízko. V Evropě, kdy vládlo náboženské baroko, které bylo zanícené a patetické, v Japonsku si užívali svého umění Shunga. Tomuto umění s erotickou tematikou nemůže snad konkurovat ani Egon Schiele nebo Picasso, kteří se také snažili pomocí kresby a malby

---

²⁸ MAŘÍKOVÁ, Leona, GALLUPOVÁ, Johana. 1000 geniálních erotických děl. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-2013-8.

poodkrýt tajemství lidského těla, intimity a sexu. Shunga art, to jsou japonské kresby a grafiky, které zachycují velmi naturalisticky osobu, pár či i skupinu při pohlavním, milostném aktu. Je to forma umění převážně v období 16-19. století. Je to v podstatě taková japonská Kámasútra v obrazové formě. V dnešní době jsou v Japonsku Shunga náměty považovány za pornografické a pobuřující. A to ačkoli jsou postavy ve většině případech oblečené nebo nějakým způsobem zakryté, ale pozice, jež zastávají, jsou velmi zřetelné a popisné. Důvodem pro vznik grafiky se sexuálními náměty byl prostý. Darovávaly se čerstvému manželskému páru, který právě vešel do svazku, jako návod, jak správně začít společný život, myšleno ten pohlavní. Dávaly se na polštář pro případ možné inspirace. Byly určené jak pro muže i ženy, tak nebyly rozdíly ani ve společenském postavení „uživatelů“. První zmínky byly již v době středověku. Daly se pořídit buď samostatně po jednom kusu nebo dvanáct kusů spolu v jedné knize zvané Enpon. Náměty, jimiž se Shungou prolínají jsou různé, zachycují jak prostý lid, tak i styk s cizinci či zvířaty. Oblíbenou faunou pro Japonce byla růžová obrovská chobotnice. Nevyhýbají se ani homosexualitě ani žádné věkové kategorii. Grafiky se dají rozdělit na ty, jež neukazují genitálie a ty jež je znázorňují, ve většině případech jsou pak několika násobně zvětšeny a předimenzovány do absurdních velikostí a rozměrů.

„Něco takového by v Evropě tou dobou bylo nemyslitelné,“ poznamenal britský kurátor Tim Clark. Japonská vláda se sice pokusila několikrát zakázat prodej knih s „jarními obrázky“, jež se pak tiskly ilegálně, ale to na popularitě šungy nic neubralo, jen se malíři přestali na svých obrazech podepisovat. Paradoxně toto umění podléhalo nejtvrďší cenzuře ve 20. století, tedy v době, kdy si pornografie na Západě vítězně razila svou cestu díky rozvoji fotografie a kinematografie. To ostatně šungu postihlo více než nemilost japonských vládců. Tvrdě realistickým pornografickým fotkám a videím totiž nemohlo jemné umění erotické kresby konkurovat.“²⁹

---

²⁹ Upjatí Japonci stáli u zrodu pornografie. www.extrastory.cz [online]. 2015 [cit. 2017-01-06]. Dostupné z: <http://extrastory.cz/upjati-japonci-stali-u-zrodu-pornografie.html>

3 SEX V MÓDĚ

„Móda je praktikováním slasti, je to potěšení ze schopnosti se zalíbit, překvapit a oslnit. Navíc je toto potěšení vyvoláváno změnou tvarů, metamorfózou sebe i druhých. Móda není pouze znakem společenského odlišení, je také příjemná; poskytuje slast z odlišnosti, ale zároveň těší oko.“³⁰

K módě neodmyslitelně patří sexualita, ovšem součástí je také pojetí negativního vztahu k sexu. Zdárným příkladem, jak módní doplněk přeměnit v nástroj zkázy byl ve středověku pás cudnosti.

„Vymysleli prostředek, jak uchránit svou pravoplatnou manželku cizoložstvím. Před odjezdem na služební cestu oblékli svým ženám pás cudnosti – na dlaň širokou kovovou konstrukci, která zcela zakrývala přístup k svatyni a měla jen malý otvůrek, jimž mohla žena vykonávat své nesexuální potřeby. Po straně byl zámeček, od něhož měl klíč jen manžel. Tento ohavný vynález mužské žárlivosti lze odvodit přímo od Homéra. Ten v Odysseji popisuje, jak Afrodita (Venuše) podvádí svého manžela Hefaista s jeho bratrem. Aby se jí pomstil, uková Hefaistos pás, který ji má zabránit v další nevěře.“³¹

V dnešní době se takové problémy neřeší skrz módu. Dokonce spousta designérů toto tehdejší tabu využívají dnes ve svůj prospěch a cenzura v tomto ohledu v módě neexistuje.

„Díky působení ducha hry a kurtoazní představitivost se šířila optika teatrality, neodolatelná potřeba efektů, sklon k emfatičnosti, excesu a pitoresknosti, jimiž se vymezuje především móda, toto dvorské umění ovládané duchem baroka přinejmenším až do puristického a modernistického obratu ve 20. století. Od poloviny 14. století se totiž móda nikdy nezbavila fascinace efektem a umělostí, luxusem a rafinovaností ozdobných detailů.“³²

3.1 Historie

„Renesance byla pro lidi v pravém slova smyslu odhalením: odhalila lidské tělo. Poprvé po tisíci letech se lidé viděli opět tak, jak je příroda stvořila. Neučinili tento objev v zrcadle, nýbrž na starých, poškozených mramorových sochách, jež vykopali ze země. [...] Po určitém váhání začali umělci odhalovat ženu. Nejprve odstranili šátky, které mívaly ženy omotané kolem krku. Tím uvolnili krk a

---

³⁰ LIPOVETSKY, Gilles. Říše pomíjivosti: móda a její úděl v moderních společnostech. V českém ja-zyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Praha: Prostor, 2010. Střed (Prostor), s. 86. ISBN 978-80-7260-229-2.

³¹ MORUS. Světové dějiny sexuality. Vyd. 3., Přeložil Jiří STACH. V Praze: Ikar, 2007, s. 76. ISBN 978-80-249-0887-8.

³² LIPOVETSKY, Gilles. Říše pomíjivosti: móda a její úděl v moderních společnostech. V českém ja-zyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Praha: Prostor, 2010. Střed (Prostor), s. 88. ISBN 978-80-7260-229-2.

šíji. Pak zamířili níž a vystříhli jim čtvercový dekolt, sahající brzy až k poprsí. Ani přitom nedělali velké rozdíly mezi florentskými a ferrarskými mondénami a svěřicemi. U madon šli ještě o krok dál. Matka boží své dítě nejen chovala, nýbrž i kojila, a k tomu bylo zapotřebí rozhrnout šaty na jejích ňadrech.[...] Botticelliho „Venuše“ – ve florentských Uffizích – vystupuje ze své mušle tak uplakaně a zakrývá si ňadra a ohanbí tak cudně, že vypadá spíš jako neviňátko, které na širém moři přepadli piráti a které hledá své šaty, aby se odebralo do kláštera. [...] Avšak smyslné umění nahoty vzniklo v Benátkách. Ať to bylo blízkostí Orientu či podnebím na laguně, či bohatstvím obchodníků, v Benátkách nijak nezastírali, že je Olymp zajímá jen potud, pokud vzrušuje jejich smysly. Na chladnou, mramorovou nahotu si zde nepotrpěli. To raději nádherná roucha a barevné ozdoby, na nichž se mohou pást oči! [...] Žena má ukazovat svou nahotu, muži však mají zůstat oblečení. Ve středověkém umění tomu bylo právě naopak: mužské tělo směli umělci ukázat, vypadalo-li dost trpitelně, ale ženské tělo muselo být zahalené. [...] Francouzské umění se přidalo ke kultu nahoty poměrně pozdě – například dvojportrétem sester d’Estrés (Louvre), dílem neznámého malíře: Dvě mladé ženy sedí vedle sebe ve vaně, kde jedna sahá druhé na prsní bradavku, což je symbolické gesto, naznačující, že Gabriela očekává od svého královského milence Jindřicha IV. Dítě. [...] K rozhodujícímu převratu módy došlo za regentství, které mělo i jinak liberalizujících rysů. Datum tohoto převratu lze určit poměrně přesně: kolem roku 1718 vypukla v Paříži revolta proti strojenému stylu oblékání a chování, který zavedli Španělé a jehož se držel i král Slunce. [...] Těžké slavnostní dámské róby nahradily šaty z lehčích látek. Ženy začaly nosit bavlněné tkaniny a něžné mušelíny, jimiž prohlížely tělesné tvary. Dekolty byly tak hluboké, že mnohdy odhalovaly ňadra, domácí oděv tvořilo pohodlné „négligé“, sukně se šily nabírané, ženy se už nemusely šněrovat tak jako dosud. Novému směru se přizpůsobily i mužské obleky. Watteauův „Infférent“, vzniklý kolem roku 1716, tančí ještě ve španělském krajzlíku a v těsně přiléhavém hedvábném oděvu. O pár let později směli galantní pánové vycházet v ležérních pláštích bez krajek a stužek. Krk měli zcela holý a chránili si ho jen šátkem. [...] Když buržoazie začala kolem poloviny 18. století napodobovat pohodlnější dvorní oděvy, versailské dámy si už zas vycpávaly vlasy podložkami, což vedlo v domě Marie Antoinetty k hotovým architektonickým výtvorům. Také vlající široké sukně byly teď vyztuženy konstrukcí z kostice z rákosu. Francouzská krinolína, vertugadin nebo vertugade, která se stala společenským oděvem v celé Evropě, byla starým španělským dědictvím z období protireformace. Její název svědčí o tom, že ji původně považovali za strážce ctnosti či přinejmenším za její symbol, za jakýsi obrovsky zvětšený Venušin pás. Ukázalo se však, že nenínedobytnou pevností. Dala se zvednout několika obratnými pohyby, čemuž se pánové rychle naučili. Krinolína, pod níž se schovávají muži, byla jedním z nejoblíbenějších námětů tehdejších karikaturistů. [...] Madame Tallienová se zasloužila o změnu stylu: platila za tvůrkyni „stylu

directoire“, kdy se dámy oblékaly jako antické bohyně a muži jako postavy z benátského karnevalu. Ženské šaty se nešily, nýbrž řasily tak, aby co nejvíce zůstalo odhaleno. Když se jedna herečka procházela po pařížských ulicích se zcela odhalenými ňadry, vzbudilo to sice určitý rozruch, ale nikoho to nepobouřilo. Dámy ze společnosti se neoblékaly příliš odlišně. K pseudoklasickým róbám patřily barevné paruky, které by Pařížankám záviděl sám Nero. Madame Langová jich měla dvacet, madame Tallienová třicet, ačkoli stála malířům nejraději modelem s vlastními bujnými černými kadeřemi. Na parukách se nosila obrovská žokejská čepice se štítkem, trčícím do vzduchu jako pánev. Dámám, které holdovaly této módě, se říkalo „merveilleuses“, báječné, a „merveilleuse des merveilleuses“ byla madame Tallienová, který každý týden vymýšlela další detaily jak sebe a ostatní ženy zkrášlit. Mužské šaty byly neméně výstřední, jenomže v opačném smyslu. Nosili v létě v zimě kolem krku šestkrát obtočený šátek, z něhož vyčuhoval sotva nos, a na očích lorňon bez ohledu na to, zda ho potřebovali či nikoli. [...] Když se objevily tyto novoty, hovořily pařížské noviny o nové nemoci zvané „sexa“. Naštěstí to nebyla venerická nemoc, nýbrž pouhá módní nemoc. Slovo „sexa“ bylo komickým zkrácením otázky „Qu'est-ce que c'est que ca?“ („Co je to?“). Avšak narážka na sexualitu měla své oprávnění. Directorium, přechod od revoluce k napoleonské samovládě, přímo překypovalo sexualitou. Bylo to typické období nadvlády žen. [...] Za romantiky nosily ženy v Anglii (tak jako všude jinde) dlouhé krajkové kalhoty, koketně svázané nad kotníky a vykukující, když žena stoupala po schodech, či při způsobilém pozdravu poněkud nadzvedla sukni. Ve viktoriánském období ženy neměly dolní končetiny – třeba jen aby se mohly pohybovat – platilo za pohoršlivé. Pouhá myšlenka na anatomii byla „shoking“. Pod pasem existovaly jen sukně, respektive celá garnitura sukni, jež byly naškrobené, že odolaly i tomu nejprudšímu větru. Ani záplava sukni však nevyřešila ten nejchoulostivější problém. I když nohy byly zahalené sukněmi, zůstávala stále nezakrytá ona část těla, kvůli níž celý ten ochranný vál nosily. Kdyby si ji chránily shora, jako byl kdysi pás cudnosti, mohly my mladé dívky začít věnovat tomuto místu příliš velkou pozornost. Proto bylo potřeba připustit krátké kalhoty, které by si ženy navlékaly přes stehna zespodu. Žádný muž se však nesměl za nic na světě dozvědět, že ženy něco takového nosí. Na ilustrovaných reklamách byly proto kalhotky kresleny tak, jako by neměly otvory pro nohy a byly střiženy z jednoho kusu. „Dáma bez spodní části těla“ nebyla jen jarmarečním vtípem. Odpovídala ideálu prudérních Angličanů. [...] Nikoli neprávem se období kolem roku 1900 nazývá „la belle époque“. Byla to krásná epocha – přinejmenším pro ty, kdož si mohli zaplatit vše, co jim Paříž nabízela. Oblast voyeurství je velmi rozsáhlá a bohatě rozčleněná, přání zájemců jsou velmi rozmanitá. Pařížský cizinecký průmysl se tomu přizpůsobil a snažil se ukázat každému v rámci jeho vkusu a peněženky, po čem toužil: od pornografických fotografií až po revue

s nahými tanečnicemi v music-hallu, od svlékajících scén na jevišti vaudevillu až po rafinovaná soukromá představení pro skutečné voyeurů. Za odvážné na jevišti se považovalo, už když měly tanečnice a sboristky poodhalená ňadra. Vrchol exhibicionismu tvořil kankán v „Moulin-Rouge“ či v „Tabarinu“, při němž tanečnice ukazovaly kousek svých přirozených pŕvabů nad vysokými punčochami, ale tak, jak ho tehdy tančily, bylo to spíš akrobatické číslo než sexuální stimul. Úplně nahá žena se na okamžik objevila na pařížské scéně roku 1912 ve „Folies-Bergère“. Vyskytly se obavy, že to povede ke skandálu, ale publikum si na toto erotické obohacení divadla rychle zvyklo, a po první světové válce už nahé ženy patřily ke každému pařížskému revuálnímu programu. Dokonce i v Londýně povolili vystupování nahých žen na scéně za předpokladu, že se nebudou hýbat. Dokud stály jako sochy, považovali angličtí odborníci jejich vystoupení za umění. Teprve pohyb nahého těla by prý mohl přivést diváky na nemravné myšlenky. Ve Francii však byli toho názoru, že volné taneční pohyby krásných žen v Evině kostýmu skýtají estetický pohled a nemohou urážet stud normálně cítícího člověka.³³

1.2 20. století a dnes

Ve dvacátém století se móda měnila mnohokrát rychleji, než v minulosti. Velmi tomu napomohly světové války, konce světových válek, revoluce a nové objevy, lékařské i technologické.

„Smělé kroky v oblasti odívání se pomalu, ale jistě množí a urážejí aristokratickou tradici (proslulá „ubohost luxusu“ Coco Chanel, již se vysmíval Poiret), estetické záliby a archetypální obraz ženy (chlapecký styl, výstřední večerní róby, svítivý a nevkusný luxus), mravy i slušnost: dvacátá léta přinesou krátké šaty po kolena, třicátá léta hluboký výstřih na zádech a obnažené letní a plážové úbory, šedesátá léta minisukni. Během dvacátých let některé americké zákony s cílem zadržet vlnu necudnosti spjatou se zkracováním šatů a již krátce po roce 1900 se pařížský arcibiskup přidal k protestu adresovanému návrhářům odpovědným za neslušnou a provokativní módu.“³⁴

„Glamour (angl. pŕvab) je fotografický žánr, který se snaží zachytit krásu, pŕvab a přitažlivost ženského těla. Do tohoto fotografického žánru patří spoře oděná či polonahá těla, ale glamour není

---

³³ MORUS. Světové dějiny sexuality. Vyd. 3., Přeložil Jiří STACH. V Praze: Ikar, 2007, s. 76. ISBN 978-80-249-0887-8.

³⁴ LIPOVETSKY, Gilles. Říše pomíjivosti: móda a její úděl v moderních společnostech. V českém ja-zyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Praha: Prostor, 2010. Střed (Prostor), s. 88. ISBN 978-80-7260-229-2.

explicitní jako erotická fotografie nebo dokonce pornografie – choulostivější partie jsou vhodně zakryty oblečením, případně i jinou částí těla. Takzvané francouzské pohlednice jsou malé pohlednice vyrobené z tvrdého papíru s fotografií nahé nebo částečně nahé ženy. Tyto kartičky byly vyráběny ve velkém množství, především ve Francii na konci 19. a počátku 20. století. Termín však vznikl v USA, kde takové pohlednice nebyly legální. Kartičky byly prodávány jako pohlednice, ale hlavním cílem nebylo zasilání poštou, protože by byly zakázány. Odebírali je pouliční prodejci, obchody s tabákem a řada dalších dodavatelů za účelem dalšího prodeje sběratelům a turistům.“³⁵

„Existovaly také kapesníčky do oblekové náprsní kapsičky, ke kterým byly připevněné fotografie nahých slečen. Tyto „vysvěcené fotografie“ vznikaly přibližně ve třicátých letech, kdy si je muži rádi navzájem ukazovali. Právě tyto fotografie inspirovaly Helmuta Newtona pro jeho módní fotografie, jež je označuje jako pornografická elegance. Viděl je u svého staršího bratra ještě před válkou a v šedesátých letech je interpretoval do módní fotografie.“³⁶

Této siluety opět po válce využil Christian Dior ve svém modelu „New look“ v roce 1947.

„*Ve svých módních kreacích zdůrazňoval ženskost. Jeho šaty měly úzká ramena, zúžený pas, zdůrazněná prsa a dlouhou, širokou sukni. New Look znamenal revoluci v dámském odívání a opět udělal z Paříže centrum světové módy. Značka Christian Dior se stala synonymem pro klasickou eleganci, nastiňující ženskost a krásu.*“³⁷

Herečka Marilyn Monroe na svém vrcholu slávy považována za sexuální symbol tehdejší doby a určovala módní trendy v oblasti sexuální přitažlivosti. Říkala ovšem, že nenávidí být sexy symbolem, ale má-li být symbolem něčeho, ať je to sex! Lidé ji mnohdy vnímali jen jako maskota, kterému stačí být krásný. Ona v nich tuto myšlenku (možná nevědomky) podněcovala svými prohlášeními jako například „Co si oblékám na spaní? Chanel No. 5.“. Mohla si to ovšem dovolit, byla to žena bujných ladných tvarů, oproti tomu modelka Twiggy, vlastním jménem Lesley Hornby, byla pravým opakem. Měla androgynní postavu, krátké vlasy a v 60. letech odstartovala módu anorektických modelek ve světě módy. Svoji odlišností přesně naplňovala potřeby tehdejší vlny rebelie, která ovládla britskou

---

³⁵ Glamour. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Glamour>

³⁶ LAPŠANSKÁ, Dana. Přednáška o historii módy. 2016

³⁷ Christian Dior. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Christian_Dior

a následně i světovou společnost. V této době také Maey Quantová přišla na trh se sukní „mini“, jež se ztotožňovalo s postavou Twiggy a toto spojení bylo pro dobu 60. let ikonické.

Návrhářka Vivienne Westwood je módní ikona v oblasti sexuality. Odstartovala sexuální revoluci tím, že si v roce 1974 s hudebním producentem Malcolmem McLarenem otevřela butik s názvem „SEX“. Lidé museli mít tehdy odvahu, aby se rozhodli do obchodu vejít. Vivienne prohlašovala že „Móda je o sexu!“. Je autorem spousty revolučních a excentrických záležitostí, jako například kostýmy, do nichž oblékala skupinu Sex Pistols, šperky, jež vyráběla ve svém obchodě z kuřecích kostí, dámských hygienických tampónů nebo sadomasochistické zboží a masky. A nebo, nechala jít modelu Naomi Campbell po mole ve 25 centimetrových podpatcích. V kolekci z roku 1989 představila Westwood například celotělové body Eve suit body, na kterém zeleným listem zakrývala ženské pohlavní partie. Vivienne Westwood je považovaná za „matku punku“.

V 70. letech stejně jako Tom Ford i Calvin Klein propagovaly své výrobky pomocí lechtivých, mnohdy až pornografických reklam, využívající sexuální revoluci a volnost. Módní bombou se stala kolekce jeansů, na které byly reklamní plakáty, jež šokovaly nejen puritány. Na snímku od slavného Richarda Avedona je velmi mladá herečka Brooke Shields oděná pouze do úzkých džín Calvin Klein a vše je doplněno sloganem: „Víš co se ještě vejde mezi mne a calvinky? Nic!“ A tak, i přes a negativní ohlasy feministek, měly džíny o odbyt postaráno. Během prvního týdne prodeje zmizelo z pultů 200 000 kusů.

Dnes se k sexualitě v módě přistupuje s větším respektem, návrháři se toto téma snaží využívat s dalehem, nevyužívají jej jen k provokaci, ale mnohdy k vyjádření svého názoru s filozofickým opodstatněním. Příkladem je kolekce Ricka Owense:

„V době, kdy sex útočí na každého z nás ze všech stran a o to ostražitěji někteří přistupují k cenzuře nahoty, představil návrhář Rick Owens pánské oblečení s prostřihy v místech, kde každý z jeho modelů skrývá svou chloubu. Konec studu, konec schovávání, rozhodl se provokovat Rick Owens a vstoupil na dosud nepovolené území. V nadrozměrných „hábitech“ nešetřících látkou dovolil obecnstvu nakouknout na holou kůži a při chůzi se dokonce v několika případech ledabyly ukázaly i penisy. „Nahota je to nejzákladnější a zároveň velmi silné gesto. Ukazuje, jak nikdo z nás nemůže být zcela svobodný. Kdo by si tak odvážné oblečení mohl doopravdy dovolit? Žijeme v korporátním světě. Ale ve světě, který jsme vytvořili na přehlídce, to na chvíli možné bylo,“ vysvětlil svůj záměr Rick Owens. Jeho pánská kolekce pro následující podzim a zimu se jmenuje SPHINX podle francouzského filmu, který se odehrává v armádní ponorce. Rick Owens při tvorbě kolekce i dramaturgii přehlídky myslel na stejné napětí jako ve filmu: přehlídka začala oblečením inspirovaným uniformou a skončila u na

pohled nedokončených modelů. „Když navrhuji pro muže, vždycky se snažím zachovat dekorum a důstojnost. Zaměřuji se na křehkou rovnováhu mezi kontrolou a sebeovládáním a jejich úplným kolapsem,“ vysvětlil návrhář. Jeho odvahu a přístup diváci v Paříži i přes počáteční překvapení nakonec ocenili. „Líbilo se mi, že jste si na první pohled ničeho nevšimli. Nebyla to prvoplánová nahota,“ svěřila se například Susie Bubble, módní redaktorka časopisu Dazed & Confused.“³⁸

Designérka šprků z českého prostředí Markéta Kratochvílová, jež dostala mnoho ocenění za svou kolekci *Enfant Terrible* vytváří objekty na pomezí oděvu, šperku, módy a výtvarného umění. „Vyšla jsem z historických korzetů, které mě zaujaly tím, jak jsou agresivní vůči ženskému tělu. Prolíná se tam téma velryby, z jejich kostí se dělaly výstupy do korzetů, dalším aspektem, je boj se sexualitou, ale k inspirací patří současná móda a popkultura.“ Mohutné objekty jsou vyrobeny z korianu, saténu, kůže a dřeva.

Světově známá designérka a odbornice na sex a sexualitu Betony Vernon. Betony vytváří šperky, jež mají dvojí funkci- dekorativní a jako sexuální pomůcky a hračky. Ikonickým kouskem je prsten *Petting ring*. Při spojení palce a ukazováčku, ztvárňuje jak jóginskou pozici při meditaci, ale také smyslounou pomůcku pro masturbaci. Její tvorba je zahalena do všemožných dvojsmyslů. *Spanker* z třešňového dřeva a zlata je jednou z nejdražších sexuálních hraček.

.....

---

³⁸ *Rick Owens, nahý penis na mole* [online]. [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: http://ona.idnes.cz/rick-owens-nahy-penis-na-mole-di4-/modni-trendy.aspx?c=A150123_113857_modni-trendy_jup

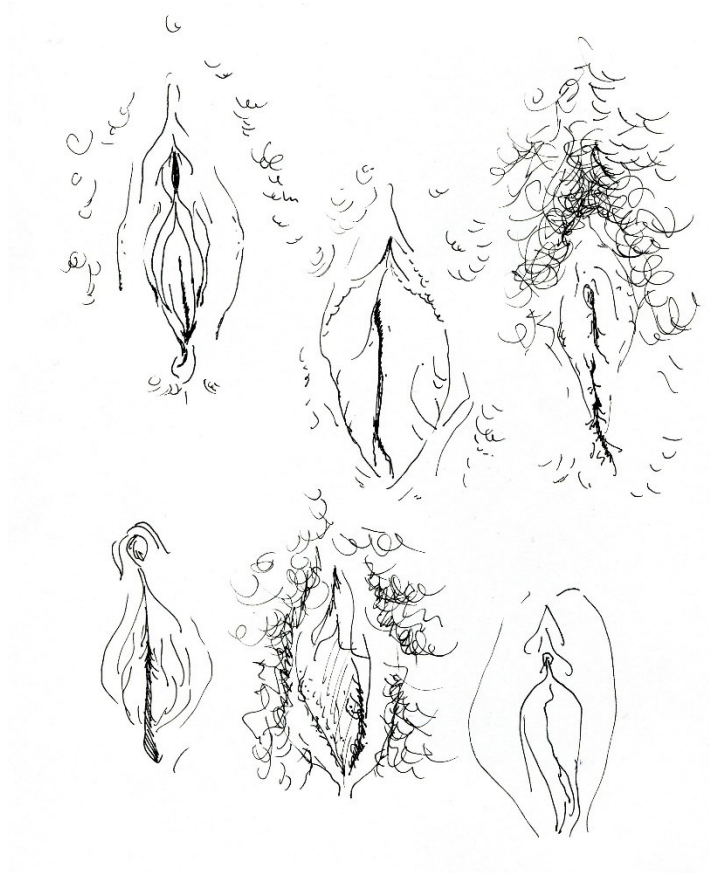
II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 KOLEKCE POHLAVNÍ LÁSKA

V kolekci „Pohlavní láska“, která je mou závěrečnou prací, jsem se inspirovala pojetím sexuality v různých historických obdobích a vztahem společnosti k sexu a intimitě. Samozřejmě jsem studovala i designéry a umělce, kteří s tématy pracovali. Ovšem nebyl to můj primární podnět a zdroj, ze kterého bych čerpala. Fakta, o kterých jsem se zmiňovala v teoretické části, snažila jsem se skloubit s vlastními poznatky a promítnout je do své tvorby. Název „Pohlavní láska“ jsem si vypůjčila z knihy Dějiny lásky z roku 1925, kde se pod tímto jemným souslovím skrýval význam slova „sex“. Není to vulgární, ale přesto to má výpovědní hodnotu. Přistupovala jsem ke kolekci jako ke studii. Každý model jsem brala jako určitou větu, která hlásá svůj obsah a má určitou filozofii. Jednoduchost myšlenky je skrytá mnohdy jen v nepatrném detailu nebo i celé siluetě. Velká škála prvků a výrazů, jež jsem použila, vypovídají o mém názoru na sexualitu. Na téma „Sex“ nahlížím s velmi otevřenou myslí a nemám žádné předsudky vůči jakémukoli fetiši či sexuální deviaci. Je s podivem, jak dnešní doba, jež se na první pohled zdá býti přístupná a otevřená vůči tomuto tématu, je ve svém jádru stále určitým způsobem pruderní. V teoretické části jsem obsáhle popisovala vztah k sexualitě v oblasti Pompejí. Když porovnám dnešní pokrokovou moderní dobu, jež má po technologické stránce, lékařské, vědecké, mentální apod. úplně odlišné názory a rozšířené vědomosti, na sex se nahlíží s menším respektem, než právě například v Pompejích. Dnešní lidé si mnohdy stále nepřipouští přirozenost své sexuality, berou to jako tabu. Ačkoli se na billboardech, v každé třetí reklamě a ve většině filmů (i v těch pro děti) objevuje sexuální tematika, lidé to nejsou schopni vyjadřovat ve svém vlastním životě. Mnohdy toto chování a smýšlení způsobuje defekt v osobním životě, ve vztahu k partnerovi a nejvíce snad ve vztahu se sebou samotným. Samozřejmě uznávám určité hranice a zákony, jež například chrání mladistvé před množstvím až někdy pornografických motivů ve filmech, ovšem není potřeba dětem namlouvat, že sex je něco, co je špatné, je potřeba to zamlouvat, nebo říkat, že „neexistuje“. V tomto ohledu mám pocit, že dnešní úžasná doba se vrátila krok zpět do doby, kdy si muži mysleli, že žena nemá nohy a pánev, jelikož je nikdy neměli možnost spatřit.

Módu vnímám jako skvělé médium, které je stejně jako umění nosným prvkem názorů a postojů. Avšak oproti výtvarnému umění má móda výhodu nositelnosti a tedy propagace na vlastním těle. Po estetické i filozofické je móda způsobilá ke všemu. Svým konceptem kolekce Pohlavní láska dávám nositeli možnost svůj postoj vyjádřit krásnou, nevulgární cestou. Modely mají základ v klasických střizích, neřešila jsem členění a záhyby, ale funkčnost hlavní myšlenky. Dekorativním prvkem, který většinu modelů doplňuje, jsou volány, které mají strohé ploché modely romanticky provzdušnit a mašličky, na které se zavazují ramínka u šatů. Přes jednoduchost střihů a tvarů doufám, že po vizuální

stránce bude zajímavá pro různé druhy diváků nebo nositelů. Celá kolekce je samozřejmě nositelná, záleží však na člověku, jakou extravaganci a excentričnost je schopen unést.

Obrázek 1 Moodboard vlastní kresba

4.1 Materiály

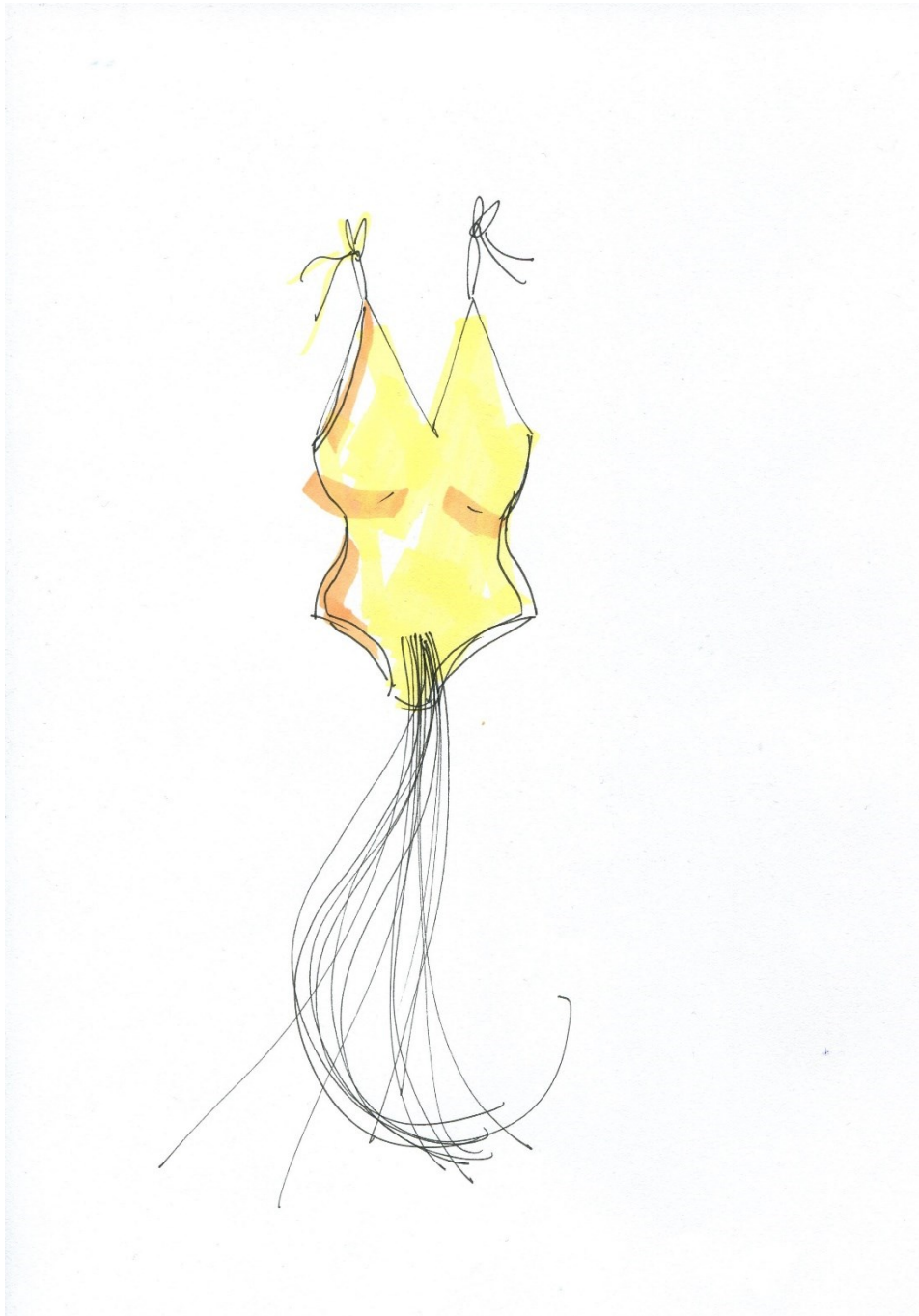
Materiály a látky jsem vybírala dle vhodnosti pro vyjádření dané myšlenky každého modelu. Pro několik modelů jsem použila reznou přírodní hedvábnou organzu, chemicky neupravovanou. Z určité části je průhledná, na těle vyloženě vše neukáže, ale zároveň odkryje to, co má. Není potřeba vidět každý záhyb těla nebo detailní strukturu kůže, bohatě postačí, když bude rozpoznatelná silueta a pohyby pod šaty. Také je velmi vhodná pro zvolené střihy šatů, jelikož svou pevností drží tvar, tudíž se šaty tolik neřasí, jsou více plošné. Umožňují pak například lepší prezentaci autorských kreseb, fungují pak jako umělecké plátno. Jako doplňující materiál jsem použita hrubý bavlněný úplet, který je průmyslově podlepen a vyztužen. Není jej tedy potřeba začišťovat, avšak textilie ztrácí svou funkci pružnosti. Pro mé účely ale nejsou potřebné. Je naprosto neprůsvitný, oponuje tedy transparentnímu hedvábí. Dalšími materiály je několik druhů úpletu, ale už nepodlepených. Jsou buď bavlněné, viskóza s přidáním spandexu či bavlna s lycrou. Kožešiny jsou obě umělé a obě z polyesteru. Jeden kabát je

šitý ze stoprocentní vlny, druhý kabát je zhotoven ze stoprocentní bavlny, podšívky jsou viskózové. Pro výplň objemných kožešinových jsem použila polyesterový vatelín. Pro zdobení a doplňky jsem využila skleněných malých korálků, kterými jsem vyšívala na kabát a šaty. Jako zapínací prvek mám použitý kovový řetěz a komponenty pro zapnutí. Stuhý na ramínka jsou polyesterové a bavlněné. Našívané štrápce jsou vyrobené ze šňůry mezi žaluziemi. Bílá šňůrka je ručně barvená textilními barvami, aby si při praní udržela svou barevnost.

4.2 Barevnost

Kolekce je tvořena převážně ze tří barev. Již zmíněného přírodního rezného hedvábí. Tato barva má jemně připomínat barvu lidského těla a tím s ním nejlépe splynout. Navozuje tak pro diváka jakousi iluzi nahého těla. Barvy růžová a modrá jsou stereotypně a naprosto absurdně používané pro odlišení mužského a ženského světa. Tato myšlenka mě inspirovala k použití pro mou kolekci, kde jsem nijak nerozlišovala konečného nositele. Proto ani barevnost nebude říkat, pro koho je určen oděv. Ačkoli jsou tedy šaty modré, neznamena to, že je musí nosit muž, nebo naopak růžová jen pro ženy. Barevnost však v žádném případě není nosným prvkem kolekce. Pro další použití netrvám na vybrané barevnosti, kterou jsem určila. Dle požadavků nositele je možné zhotovit oděv v jakékoli barvě, pokud bude stále splňovat svou filozofii. Pro oživení a doplnění těchto opakujících se barev jsem přidala ještě provokující fialovou, o té je známo, že je to barva bohatství, důstojnosti, hodnosti. Představuje moudrost a spiritualitu. Považována je za barvu inspirace, je také královská, náročná, značí zastřené vzrušení, skryté tajemství vyvolávající znepokojení. Ale hlavně vzniká spojením dvou barev modré a červené či růžové.

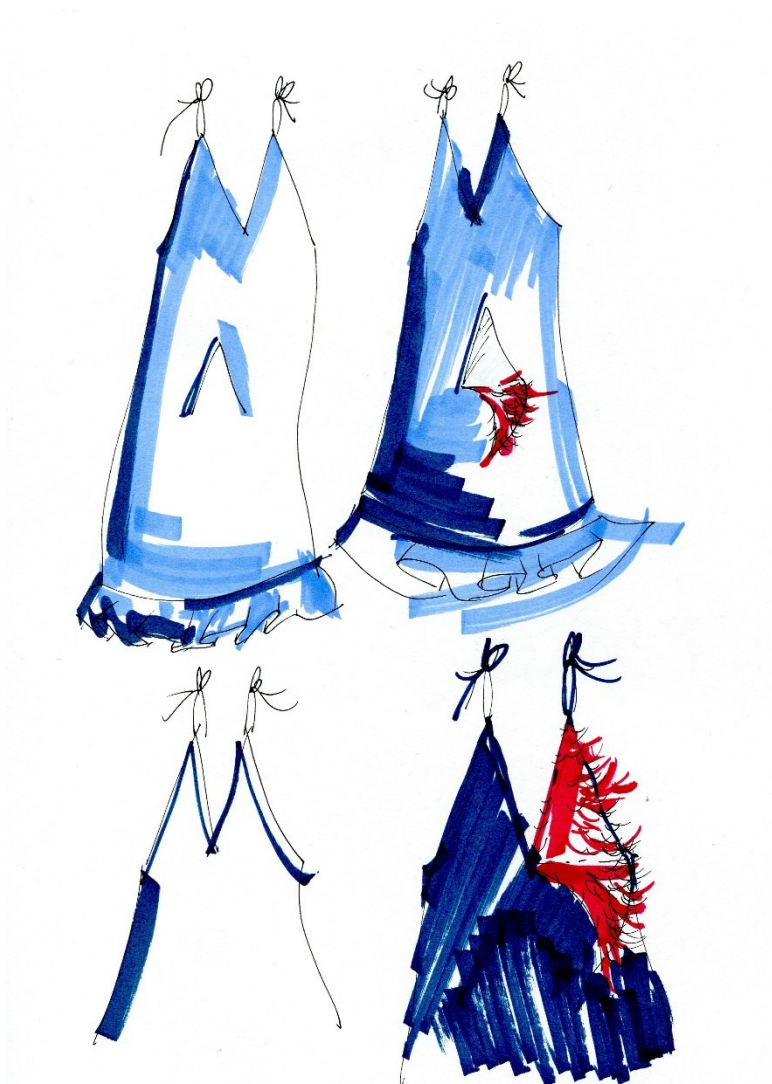
4.3 Model No. 1

Obrázek 2 Model No.1

První model je velmi jednoduchý a s jasnou výpovědní hodnotou. Tělové body, které má co nejméně narušovat nahotu těla, je ozdobeno v místech pohlavních orgánů černými našitými šňůrkami a znázorňují ochlupení v těchto místech. Tato primitivní ukázka otevírá dostatečně téma, jemuž se s kolekcí budu věnovat.

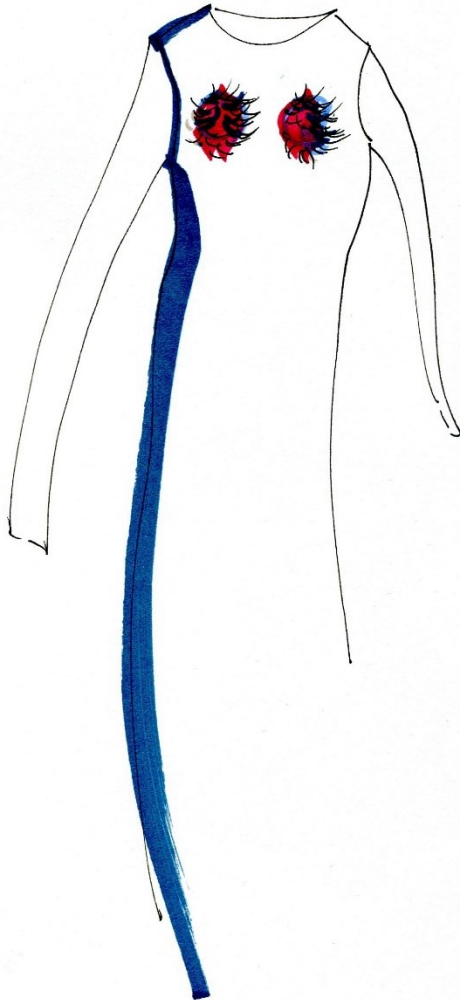
4.4 Model No. 2 a No. 3

Obrázek 3 Model No.2 a No.3

Oboje šaty jsou v podstatě „odhalovací“. U jedněch šatů se odhalují prsa. Vrchní část šatů je dvojitá. Když se odkryje svrchní vrstva, objeví se pod nimi ještě jeden materiál. Člověk se tedy, ačkoli to očekává po odepnutí, nedostane až „na kůži“. Mezi nimi je našitá kožešinka. Ta vybízí k doteku. Je tedy alespoň zadosti učinění, když se nedostane uspokojení oku, alespoň je příjemné materiál pohladit a uspokojit tak hmatové buňky. Umístění na prsou je záměrné. Druhé šaty odhalují místo v podbříšku, když se nastřížený trojúhelník odepne, obrátí se a ukáže holé tělo pod oděvem. Avšak otvor nedošáhne až k intimním partiím, místo toho se z rubní strany ukáže opět příjemný kožíšek. Ten se rozprostře v místech, kde je pohlavní orgán nositele. Znázorňuje určitým způsobem jeho tvar a také abstraktně i ochlupení.

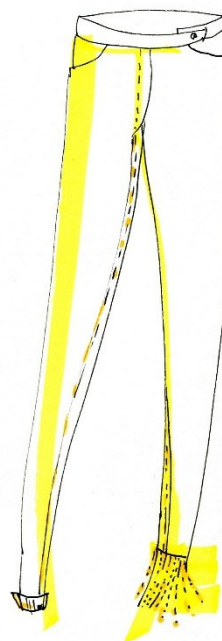
4.5 Model No. 4

Obrázek 4 Model No.4

Obdobným modelem jsou elastické šaty obepínající tělo. Zdobené jsou opět v místě prsou. Tam, tentokrát už veřejně bez skrývacích metod, jsou našité chlupatá fialová kolečka. Při pohybu se chlup chová přirozeně a vlaje ve směru větru. Tento jev je velmi atraktivní a přitažlivý jak pro nositele, tak i pro pozorovatele. Zbytek modelu je už bez jakýchkoli ozdob, aby nerušili základní prvek.

4.6 Model No. 5

Obrázek 5 a 6 Model No.5

Modrý kabát se zapíná na skryté zapínání, aby nebylo vidět. Vizuálně má totiž působit, že strany spojuje ozdobný řetěz. Ten je připevněn na karabinky, jež jsou našité v místech prsních bradavek. Karabinky mají připomínat ozdobu, již si lidé nechávají propichovat skrz prsní dvorce. Nebo svorky na bradavky, které se používají jako sexuální fetišistická pomůcka. Kabát je rovného střihu s kapsami ve švu, aby nenarušovaly čistou plochu předního dílu. Dalším ozdobným prvkem je až podšívka vně kabátu, která má vzor propletených řetězů a nádherně doplňuje celek a duši kusu modelu. Ke kabátu jsou doplněny kalhoty úzkého střihu. Jedna nohavice je však kratší nad výšku kotníku. Zbylou její délku doplňují řetízky, jež se při pohybu rozvlíní a kotník, jež je za nimi schovaný se při rozhalení z části ukáže. Myšlenka, jež se za tímto konceptem schovává, pramení z informace o zahalování a odhalování končetin žen z historie.

4.7 Model No. 6

Obrázek 6 Model No.6

Předimenzovaná forma šatů u tohoto modelu je obdobného konceptu, jako prvek na spodní části kalhot předchozího modelu. Je to z dob, kdy muži nesměli vědět, že žena má dolní končetiny a pohybuje nějakým záhadným způsobem, ale rozhodně ne pomocí nohou. Tyto šaty sahají od „uší až po paty“, je to zvětšený střih základních šatů, vyplněný materiálem tak, aby byl prostorově plnější. Ramena i ruce jsou schované uvnitř modelu, jde vidět jen část obličeje a při chůzi jen špičky noh-jako provokativní moment k historickým faktům. Tyto „nafouknuté šaty“ jsou z hebkého materiálu opět nabádající k doteku, ale dotýčný se dotkne jen svrchního materiálu, přes všechny vrstvy a množství výplně nemá ani tušení, jaká postava je pod ním skrytá. Střihově je model řešen tak, že je zachycen na ramenou uvnitř objektu, vizuálně ale působí, že vše drží jen na ramínkách pověšených za ušima na hlavě.

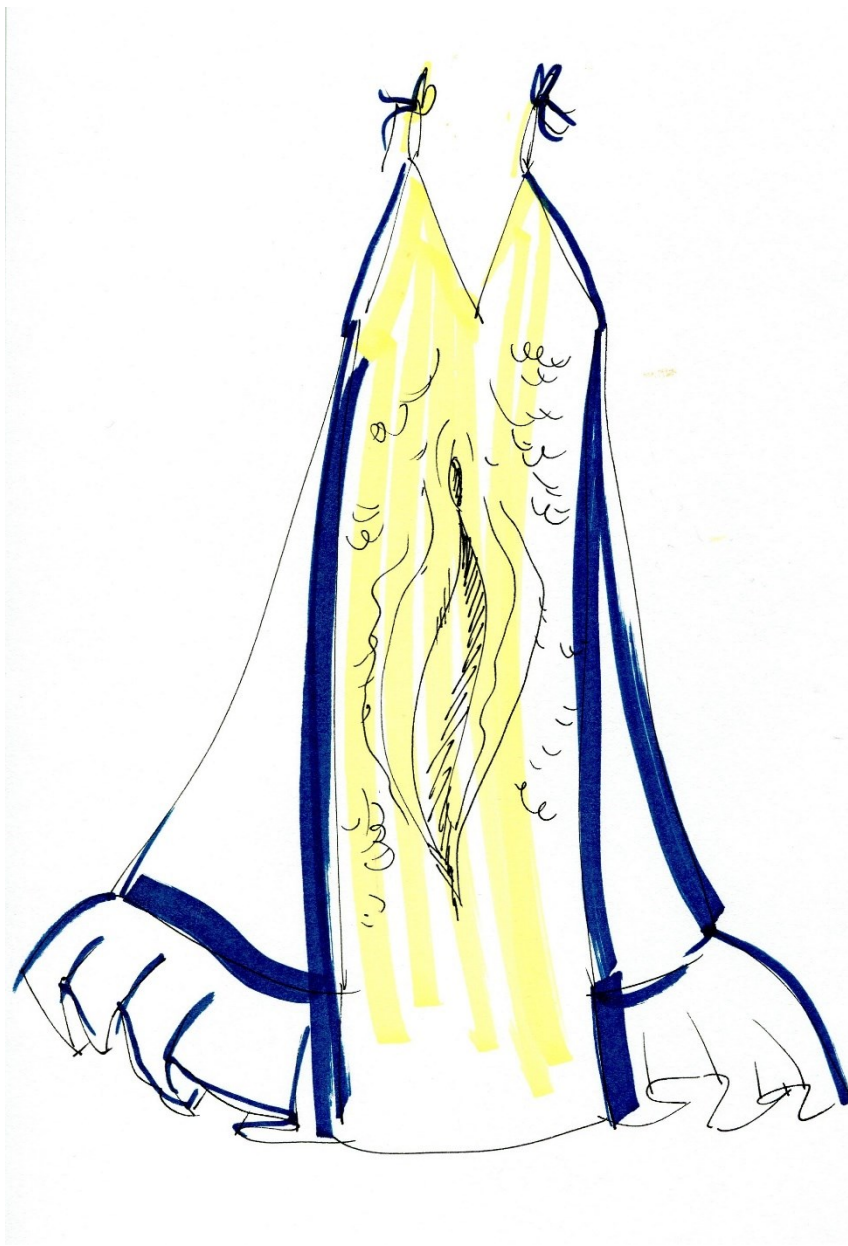
4.8 Model No. 7 a 8

Obrázek 7 Model No.7 a Model No.8

Pravým opakem jsou „ošáhávací šaty“. Ty mají v bočních švech otvory, které mají připomínat kapsy, ale místo kapesních váčků tam je jen díra. A ta slouží pro průnik ruky k tělu pod šaty. Na jedněch je otvor krytý klopou, lištou, označuje tak místo, kde se otvor nachází. A druhé šaty zdobí v místo otvoru důvtipná autorská kresba vagíny. Šaty jsou úplně hladké, bez volánů a dalších doplňků.

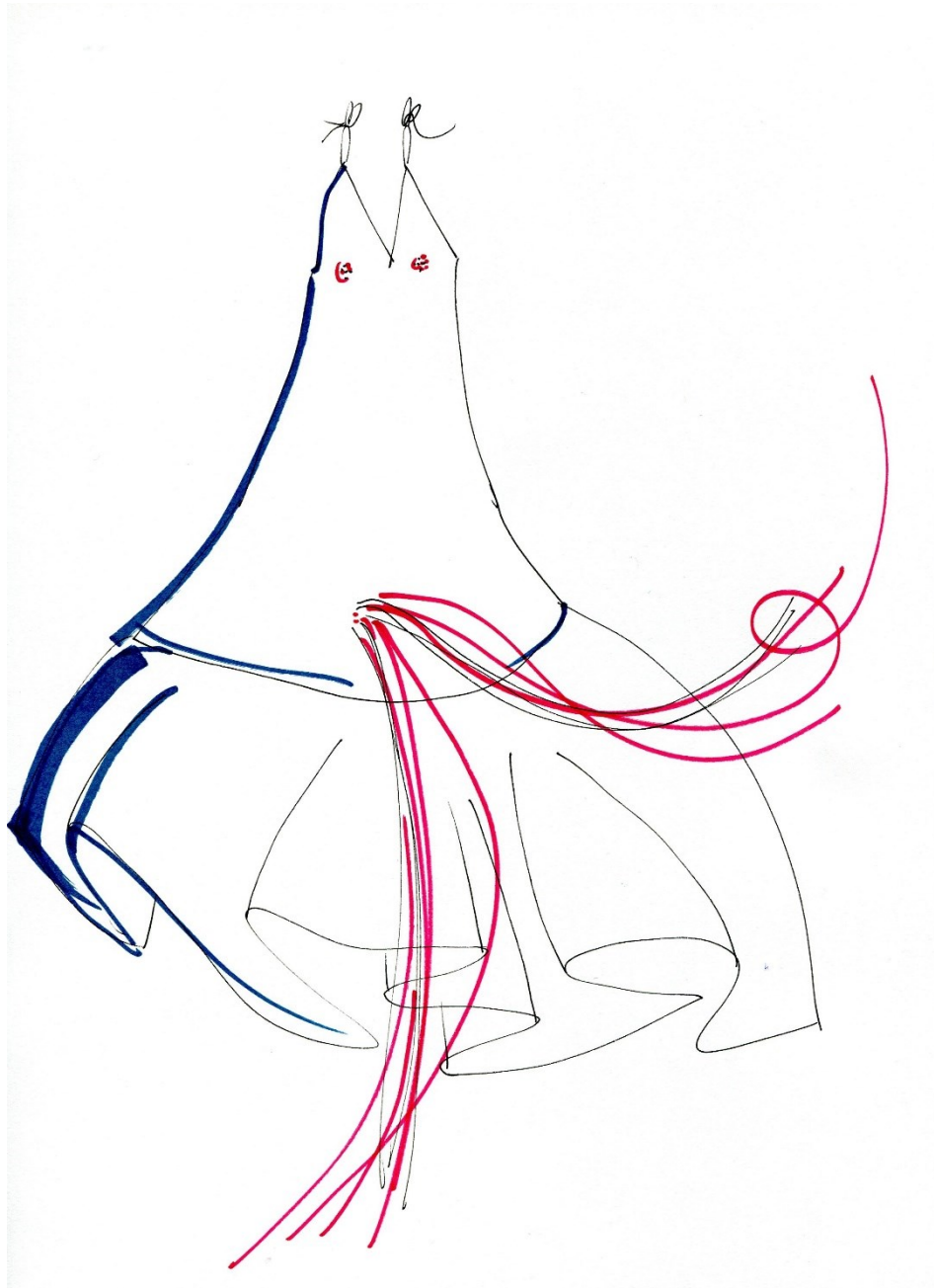
4.9 Model No. 9

Obrázek 8 Model No. 9

Šaty s motivem vagíny jsou dalším modelem této kolekce. Tentokrát se kresba přesunula na zadní díl. Ten je z hedvábné lehké organzy a svou částečnou transparentností umožňuje vidět tělo pod ní. Kresba je přes celá záda, není přesně detailní a naturalistická, funguje tedy dosti ornamentálně a na první pohled nemusí být zřejmý motiv. Přední díl s volánem je z modrého podlepeného úpletu, který je neprůhledný. Tedy při pohledu ze předu pozorovatele ani nenapadne, co ho čeká vzadu.

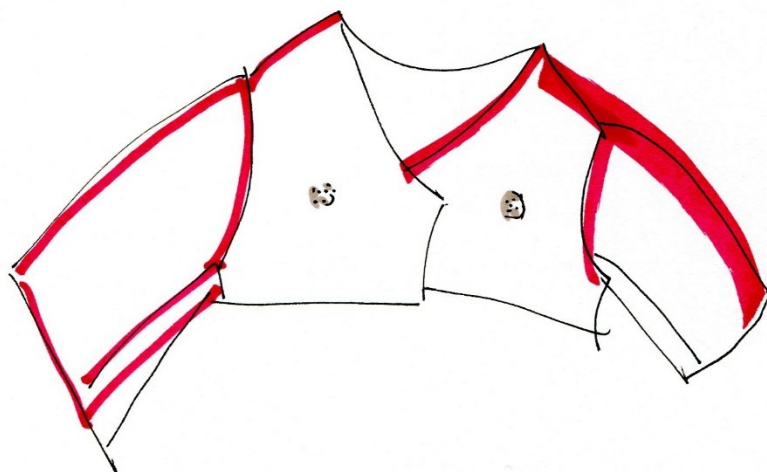
4.10 Model No. 10

Obrázek 9 Model No. 10

Modré šaty na ramínka s mohutným volánem ve spodním lemu doplňují perličkové vyšité růžové bradavky a v místech rozkroku jsou našité barvené střípce z dlouhých šňůrek. Ty imitují lidské ochlupení. Jde o elegantní, nenápadné zobrazení a „propagaci“ nahoty a jejich prvků.

4.11 Model No. 11

Obrázek 10 Model No. 11

Střihově růžový kabátek vychází z již zmiňovaného modrého vlněného kabátu. Je jen upraven v kratší verzi, jsou rozšířené rukávy a prohloubené a vytvarované průramky, aby se lépe přizpůsobily postavě. Tak jako u modrého kabátu je pozornost soustředěná na prsa. Tentokrát místo stříbrných ozdob jsou vyšité černé bradavky, které jsou opět ze skleněných perliček. Minimalistickým řešením střihu a výběrem monotónní barevnosti jsou černé detaily velmi jemné. Pod kabátem jsou už jen šaty s dlouhým rukávem z pleteniny s jemným odleskem.

4.12 Model No. 12

Obrázek 11 Model No. 12

Růžová mikina se skládá ze dvou částí. Spodní díl je kruhového střihu, po oblečení na tělo se nařasí. Navrch je pak nasazena mikina s dlouhými rukávy úzkého střihu. Mezi díly je nasazen řetěz, který má představovat ozdobu vycházející z míst prsou, bradavek. A tmavě modrá půlkruhová jednolitá sukňe je doplňujícím prvkem.

4.13 Model No. 13

Obrázek 12 Model No. 13

Tmavě modré šaty na ramínka s mašličkou jsou střihem řešené opačně než mikina. Spodní dlouhý díl je klasického střihu a vrchní, krátký díl je našasen. Spodní okraj sahá pod prsa tak, aby bylo zřetelné stříbrné ozdoby, které se nachází a vychází z míst prsních dvorců. Je to obdobný motiv zdůraznění, jako u předešlých modelů.

4.14 Model No. 14

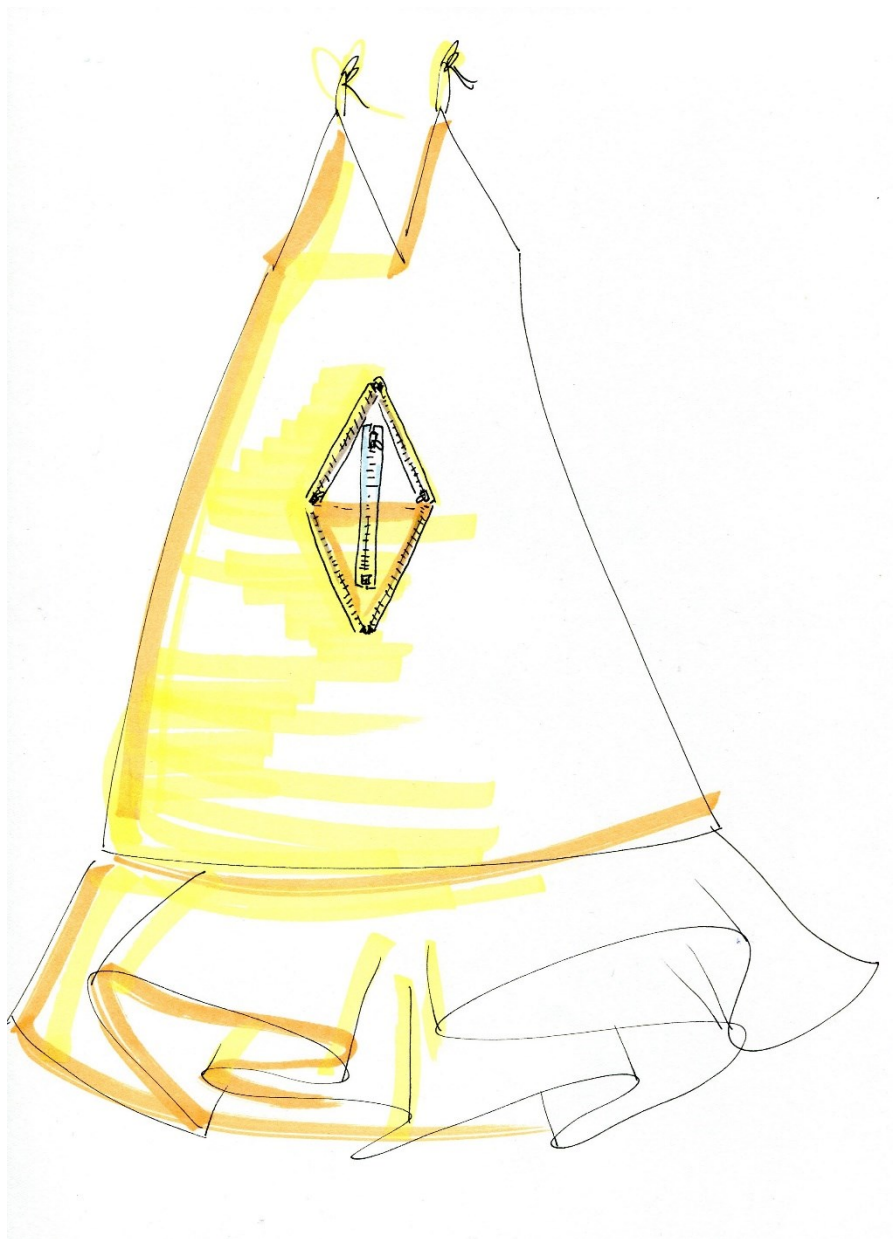

Obrázek 13 Model No. 14

Župan je z přírodní organzy, který má na zadním díle autorskou kresbu erotických motivů. Principiálním důvodem umístění je inspirace od běžně prodejných županů s japonskými motivy. Běžně tam bývají zobrazeny rozkvetlé stromy, jiná flora nebo fauna apod. Já jsem tento motiv vyměnila za svou tematiku. Výběr materiálu umožňuje županu být velmi lehký a jeho zjev je velmi křehký.

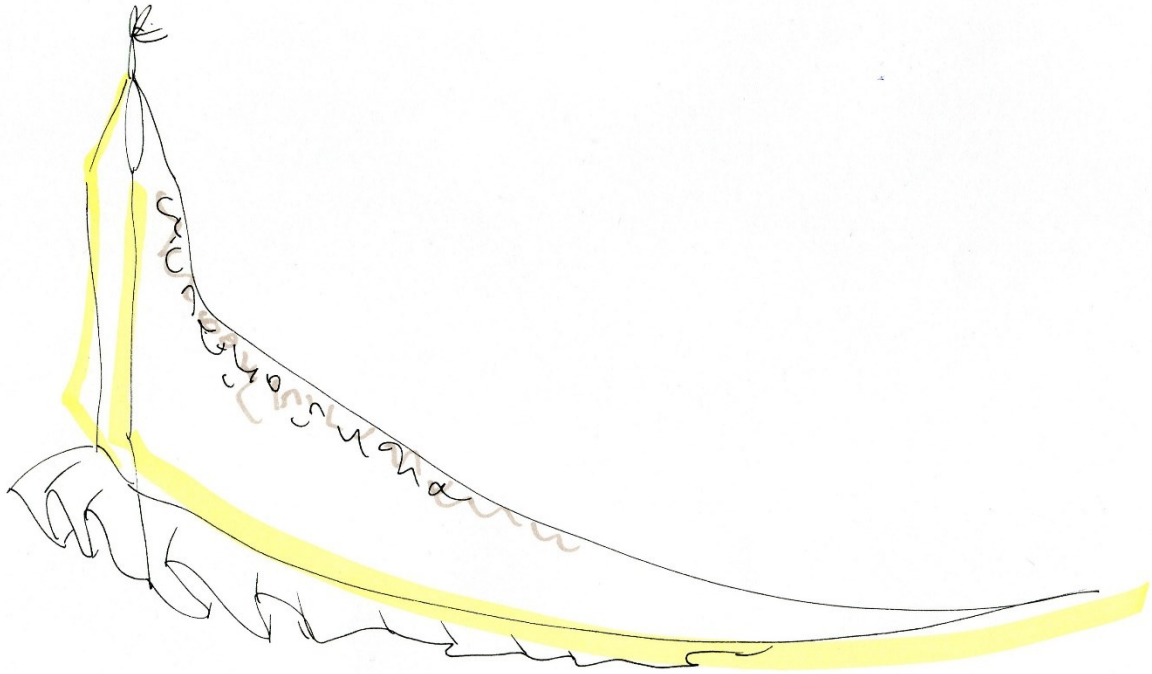
4.15 Model No. 15

Obrázek 14 Model No. 15

Následující model je velmi hravý a interaktivní. Skládá se ze dvou vrstev, vrchní díl má našitý na dolním okraji velký volán. Na předních dílech je v místech ohanbí našité zipy, na vrchní vrstvě jsou poskládané do tvaru „stříšky“ a spodní díl má jen jeden svislý zip. Po rozeptnutí vrchního a odklopení se objeví tvar kosočtverce, překrytí na sebe a jejich spojení vytvoří obrazec, jež je zjednodušenou všemi známou formou vagíny. Zipy jsou barevně řešené tak, aby splynuly s hedvábnou organzou a vytvořili tak jednotnou formu.

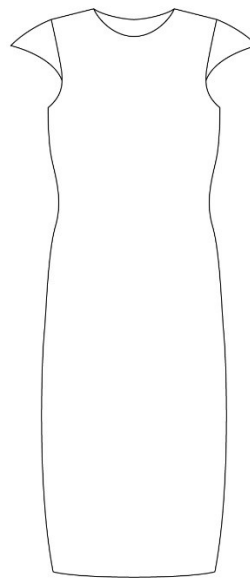
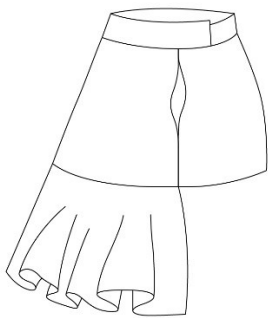
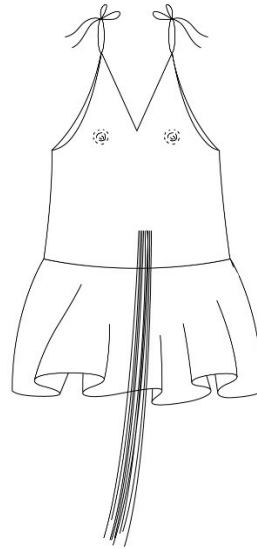
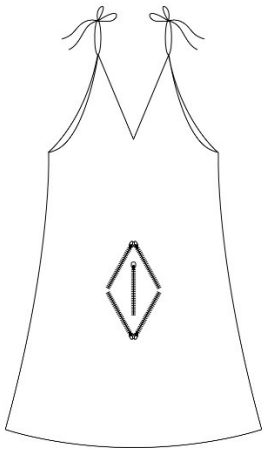
4.16 Model No. 16

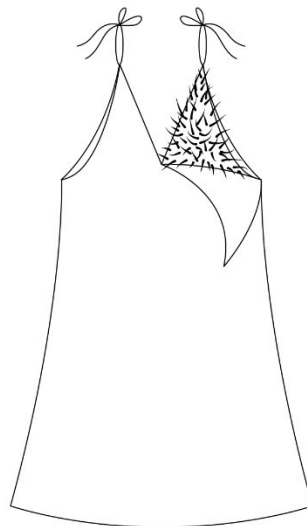
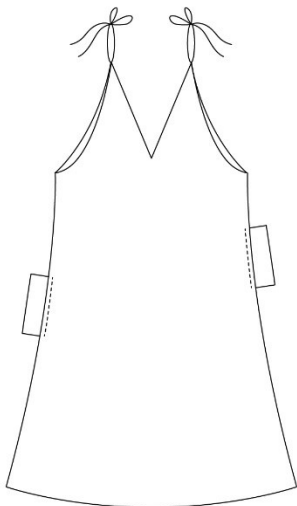
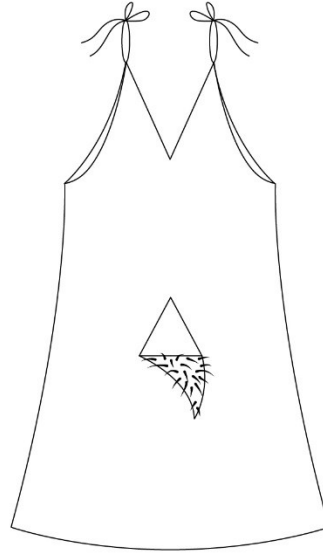
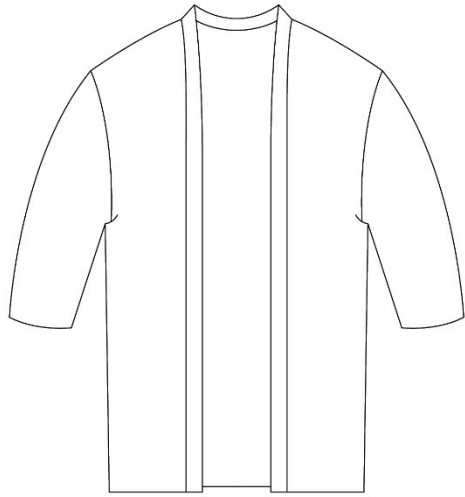

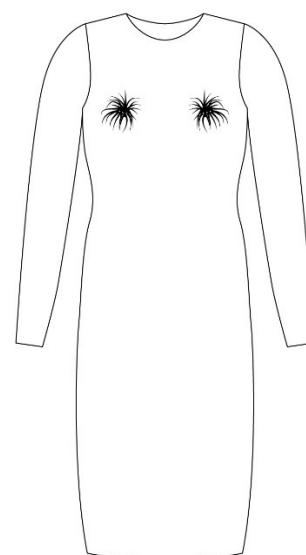
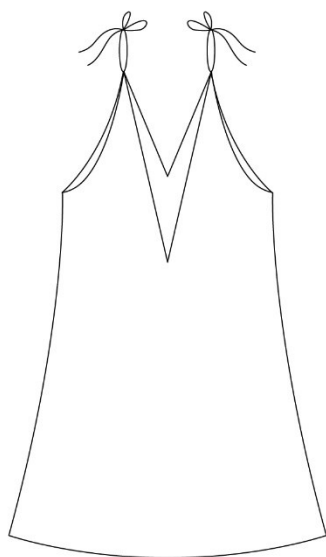
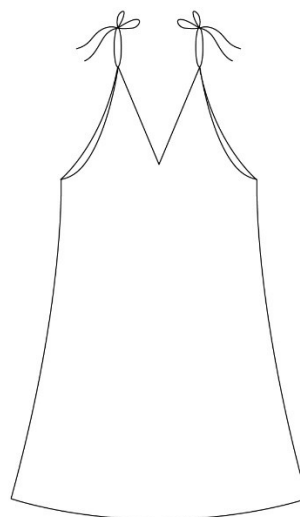
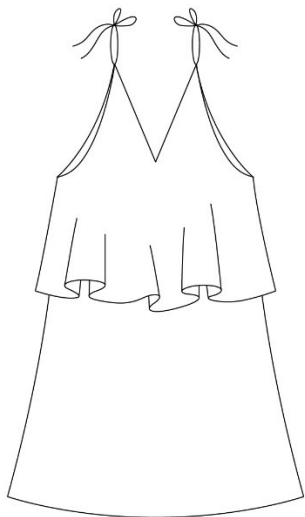
Obrázek 15 Model No. 16

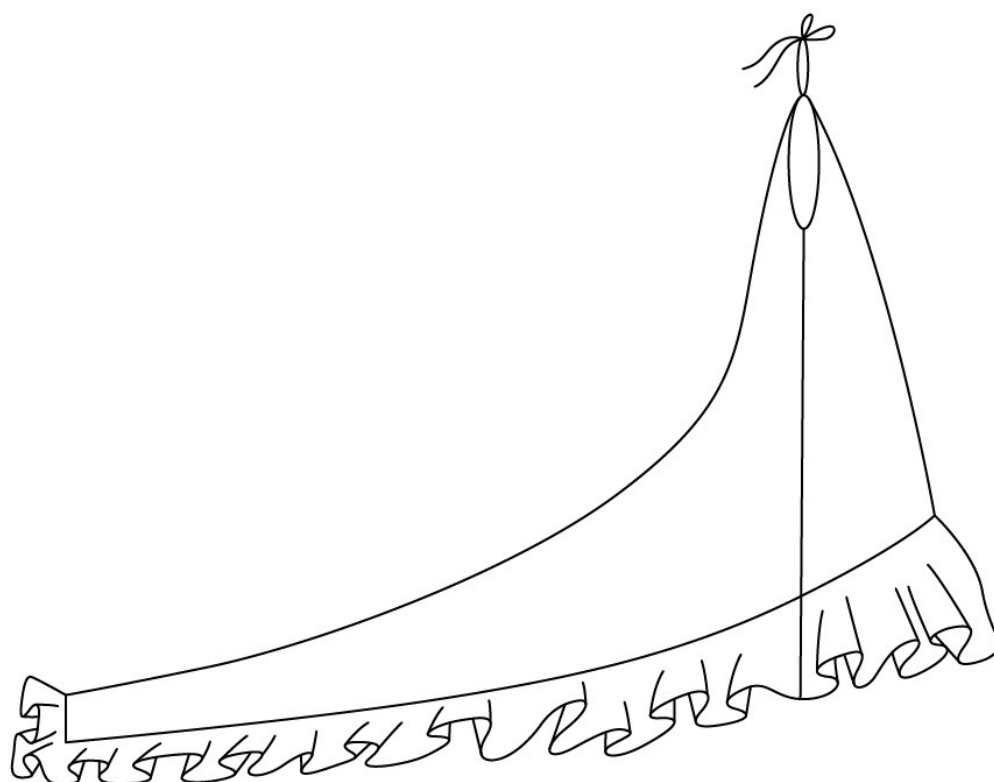
Model vychází z již zmiňovaného základního střihu šatů na ramínka. Zadní díl je prodloužen o dva metry. Na něj je pak nakreslen motiv několika lidí provozující „pohlavní lásku“. V podstatě to určitým způsobem připomíná stěny „Pompejí“, o kterých jsem psala v teoretické části. Okrasný volán „obraz“ lemuje a udržuje jej pohromadě.

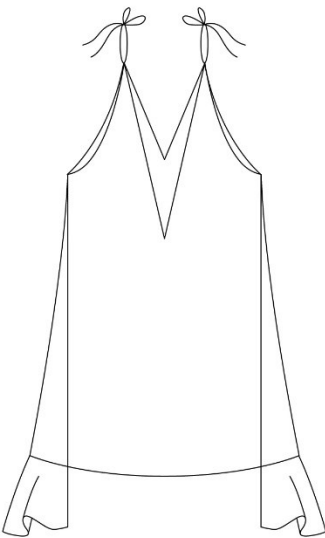
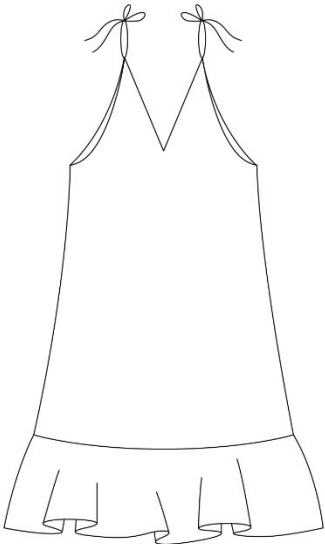
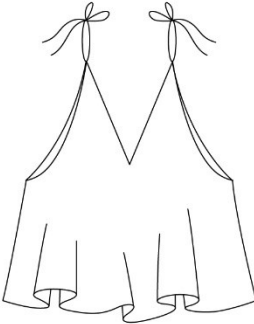
5.1 Technická dokumentace

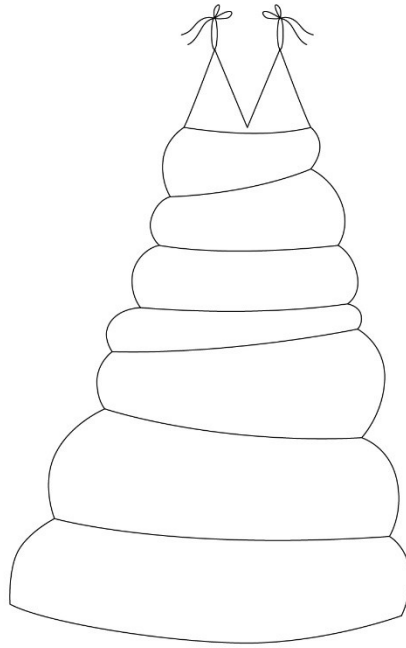
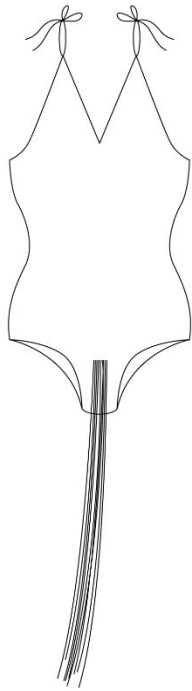

III.   PROJEKTOVÁ ČÁST

5 FOTOFOKUMENTACE

6 ZÁVĚR

Téma SEX, které bylo prvním krokem při určování směru mé diplomové práce, je neskutečně obsáhlé. Není reálné je prostudovat v celé své škále, ovšem ještě obtížnější pro mě bylo si vyhradit jen určitá odvětví, kterým se budu věnovat. Po probádání historie, faktů, odborných definic, výsledků studií, lékařských definic a nespočtu knih s erotickou tematikou, vyslechnutí nespočtů příběhů ze života, jsem usoudila, že pro mé účely bude nejpřínosnější se věnovat hlubší historii. Při čtení faktů ohledně postojů například z 18. století a v porovnání s egyptskými vědomostmi ohledně sexu a například intimní hygieny, jsem si uvědomila, jak je dnešní doba mnohdy zaostalá a s hodně předsudky. Proto jsem ocenila každý náznak otevřenosti k sexualitě a to jsem se snažila shrnout a zahrnout do tvorby kolekce. Přistupovala jsem k tomu velmi intuitivně a s osobním náhledem. Neočekávám, že všichni by souhlasili s mými názory a výsledky, ale předpokládám, že je alespoň budou respektovat. Díky této práci jsem se mimo jiné dozvěděla spousty informací také o sobě samé. Považuji to za velký přínos, který je pro mě také pozitivní. Na základě různých výsledků jsem přesvědčena, že mě bude téma dále inspirovat a hodlám se mu věnovat i v budoucnu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

HORÁK, Petr. Sex a umění: pět výprav za erotickými motivy ve starších dějinách výtvarné kultury. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-918-0.

UZEL, Radim a Miroslav MITLÖHNER. Vybrané otázky lidské sexuality: texty k sociální práci. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-609-9.

PETRBOK, Václav, ed. Sex a tabu v české kultuře 19. století. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0685-0.

<http://www.kukatko.cz/10-prekvapivych-zajimavosti-o-masturbaci/>

<http://zeny.e15.cz/clanek/laska-a-vztahy/historie-vibratoru-stara-jako-lidstvo-samo>

<http://zpravy.e15.cz/byznys/pravo-a-byznys/o-pornografii-a-feminismu-730109>

<http://www.slavneobrazy.cz/goya-francisco-naha-maja-ido-2269>

MORUS. Světové dějiny sexuality. Vyd. 3., Přeložil Jiří STACH. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0887-8.

<https://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/100480-sex-byl-za-komunismu-mnohem-capejsi-nez-dnes.html>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Prostituce>

KUBÍK, Josef. Sexualita bez tabu. V Brumovicích: Carpe diem, 2010. ISBN 978-80-87195-10-9.

HÖSCHL, Cyril a Jiří MACHALICKÝ. Eros v evropské grafice v průběhu staletí. Praha: Sdružení českých umělců grafiků Hollar, 1999. ISBN 80-902405-1-8.

http://avalon.wz.cz/Dusevni_rust/Sexanabozenstvi.htm

<http://extrastory.cz/hrisne-pompeje-vsude-bordely-a-sama-pornografie.html>

<http://www.jankarpisek.cz/art-icles/pohlavni-sex-v-umeni.html>

HÖSCHL, Cyril a Jiří MACHALICKÝ. Eros v evropské grafice v průběhu staletí. Praha: Sdružení českých umělců grafiků Hollar, 1999. ISBN 80-902405-1-8.

MAŘÍKOVÁ, Leona, GALLUPOVÁ, Johana. 1000 geniálních erotických děl. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-2013-8.

<http://extrastory.cz/upjati-japonci-stali-u-zrodu-pornografie.html>

LIPOVETSKY, Gilles. Říše pomíjivosti: móda a její úděl v moderních společnostech. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Praha: Prostor, 2010. Střed (Prostor). ISBN 978-80-7260-229-2.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

LGBT Význam první zkratky.

Atd. Význam druhé zkratky.

Popř. popřípadě

Apod. A podobně

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Moodboard vlastní kresba	43
Obrázek 2 Model No.1	45
Obrázek 3 Model No.2 a No.3	46
Obrázek 4 Model No.4	47
Obrázek 5 a 6 Model No.5	48
Obrázek 6 Model No.6	49
Obrázek 7 Model No.7 a Model No.8	50
Obrázek 8 Model No. 9	51
Obrázek 9 Model No. 10	52
Obrázek 10 Model No. 11	53
Obrázek 11 Model No. 12	54
Obrázek 12 Model No. 13	55
Obrázek 13 Model No. 14	56
Obrázek 14 Model No. 15	57
Obrázek 15 Model No. 16	58

